

Ondersteuningsplan

2018 - 2022

| Samenwerken aan
samen leren
samenleven

Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

Samenwerkingsverband
DE WESTFRIESE KNOOP

Samenwerkingsverband
VO WEST-FRIESLAND

Voorwoord

Eén ondersteuningsplan voor twee samenwerkingsverbanden, kan dat wel? Wij willen die vraag graag omdraaien: kan het anders? In onze praktijk van de afgelopen vier jaar hebben wij gemerkt hoe essentieel het is dat basis- en voortgezet onderwijs samen optrekken in de vormgeving van passend onderwijs. Immers, de schoolloopbaan van een kind beperkt zich niet tot een van beide schoolsoorten. En als we die loopbaan wel vanuit de onderscheiden schoolsoorten benaderen, lopen we risico's. Zeker bij de 3 tot 5% kinderen voor wie het allemaal niet langs de gebaande paden gaat.

We hebben in de afgelopen periode voorbeelden gezien van leerlingen met een specifieke ondersteuningsbehoefte die een reguliere basisschool hadden doorlopen en dan toch lastig de overstap naar een reguliere vo-school konden maken. Ook van leerlingen bij wie in het vo niet als vanzelf wordt voortgebouwd op de inzichten die in de begeleiding in het po zijn opgedaan. Of van basisscholen die dringend behoefte hebben aan expertise vanuit het vo bij de begeleiding van hun hoogbegaafde leerlingen.

Kortom, het loont om als onderwijssectoren die samen zo bepalend zijn voor het succes van hun leerlingen in opleiding, werk en leven, een gezamenlijk plan te hebben. En dat presenteren wij nu, met gepaste trots. En tegelijk met grote bescheidenheid. Want een plan is maar een plan. Het gaat om de uitvoering. In onze beide samenwerkingsverbanden, in onze beide sectoren. En niet alleen daar.

Veel van de kinderen en jongeren met wie wij als samenwerkingsverbanden te maken hebben, hebben ondersteuningsbehoeften waar het onderwijs alléén niet in kan voorzien. Daarbij is samenwerking met de jeugdhulp essentieel. Op dat gebied is de afgelopen periode al veel gebeurd, maar in de komende vier jaar moeten we en willen we, samen met de gemeenten en de zorgaanbieders, een grote stap voorwaarts zetten op dit vlak. Daartoe zullen gemeenten en samenwerkingsverbanden een gezamenlijke ontwikkelagenda 'onderwijs/jeugdhulp' opstellen waarin we gezamenlijk concrete doelen en resultaten benoemen. Om vervolgens ook gezamenlijk te onderzoeken wat er wel en niet bereikt is en waarom. En elkaar waar nodig aan te spreken op ieders bijdrage aan het resultaat.

Wij zien dit proces met veel vertrouwen tegemoet. Onze regio kent veel expertise op dit gebied. En bestuurders die ver willen gaan om de condities te scheppen waarin die expertise kan floreren. Niet ter meerdere eer en glorie van de experts of de bestuurders, maar ten bate van de West-Friese jeugd, met de nadruk op diegenen die kwetsbaar zijn in hun ontwikkeling.

Wij zijn er trots op dat we als directeuren een bijdrage mogen leveren aan die ontwikkeling. Met dit plan leggen we daar een belangrijke basis voor. Wij danken iedereen die een bijdrage aan de totstandkoming van dit plan heeft geleverd. Het 'samen' uit de titel van het plan is voor ons tijdens het werken aan dit plan nog sterker gaan leven!

Maike Huisman	- directeur SWV De Westfriese Knoop
Nico 't Hooft	- directeur SWV VO West-Friesland

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	6
1.1. Eén plan	6
1.2 Over dit ondersteuningsplan	6
2. MISSIE, VISIE EN KERNWAARDEN	9
2.1 Missie	9
2.2 Visie	9
2.3 Kernwaarden	10
3. KWALITEITSBELEID	13
3.1 Kwaliteitscyclus	13
3.2. Resultaatverplichtingen en inspanningsverplichtingen	13
3.3 Uitwerking en verantwoording	14
3.4 Ambities met betrekking tot kwaliteitsbeleid	16
4. DE SAMENWERKINGSVERBANDEN EN DE OMGEVING	18
4.1 De macro-omgevingsvariabelen van onze context	18
4.2 Beeld van onze organisaties	20
4.3 De aansluiting op de vorige planperiode	21
4.4 De blik vooruit	22
5. OUDERS EN SAMENWERKINGSVERBANDEN	25
5.1 Ouders als educatief partner	25
5.2 Afstemming rondom individuele leerlingen	25
5.3 Ouders en medezeggenschap	26
5.4 Verschillen van inzichten	26
6. PROGRAMMA'S EN DOELEN	29
6.1 De zes programma's en de doelen	29
6.2 Kwaliteit van de basisondersteuning	30
6.3 Samenhangend netwerk van ondersteuningsvoorzieningen	30
6.4 Ononderbroken ontwikkelingslijn	31
6.5 Samenwerking onderwijs-jeugdhulp	32
6.6 Professionalisering en innovatie	32
6.7 Beheer en organisatie samenwerkingsverbanden	33

7. FINANCIËN	35
7.1 Ambities	35
7.2 Allocatiemodel	35
7.3 Leerlingprognoses po en vo 2018-2022	36
7.4 Meerjarenbegroting	37
EPILOOG	38
BIJLAGEN	39

1.

Inleiding

Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

1. Inleiding

1.1. Eén plan

Eén ondersteuningsplan van de samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs, is er een betere manier om te illustreren dat de samenwerkingsverbanden na een periode van opbouwen van de organisaties en verkennen van de (on-)mogelijkheden van passend onderwijs toe zijn aan een volgende fase? Een fase waarin er in gezamenlijkheid veel aandacht is voor een ononderbroken ontwikkelingslijn voor kinderen en jongeren. Waarin samen met gemeenten gezocht wordt naar een effectieve samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. Waarin er zowel binnen als tussen beide onderwijstypen op alle niveaus veel geleerd wordt van elkaars verworvenheden. Eén plan dus dat op basis van veel inbreng uit beide sectoren en andere belanghebbenden tot stand is gekomen. Eén plan van twee samenwerkingsverbanden: de Westfrieze Knoop en Samenwerkingsverband VO West-Friesland. We kiezen voor een gezamenlijk plan, omdat we ons gezamenlijk verantwoordelijk achten voor het totaal aan Passend Onderwijs in West-Friesland. We werken daarin samen maar zijn niet één rechtspersoon. We spreken derhalve over Passend Onderwijs West-Friesland.

Met dit plan gaan de samenwerkingsverbanden een nieuwe fase van hun ontwikkeling in. In de context van wat sommige deskundigen een verandering van tijdperk noemen waarin de maatschappij kantelt van een top-down geordende naar een netwerksamenleving¹. In het West-Friese onderwijs verwachten we hier in de komende vier jaar niet direct een totale omwenteling van. Wel zal er sprake zijn van een overgangperiode waarin langzaam maar zeker principes van genoemde kanteling zullen doorklinken in de samenwerkingsverbanden. Het accent zal daarbij gelegd worden op een proces van co-creatie, van “elkaar leren kennen in de plaats der handeling”, zoals André Wierdsma² het omschrijft.

1.2 Over dit ondersteuningsplan

Het plan richt zich op de schooljaren 2018-2019 t/m 2021-2022. Het ondersteuningsplan is mede tot stand gekomen door een brede consultatie van - en dialoog met - verschillende betrokkenen, op verschillende thema's (leraren, ondersteuningscoördinatoren, intern begeleiders, afdelingsleiders, schoolleiders, schoolmaatschappelijk werkers, leerplichtambtenaren). We hebben dit georganiseerd in verschillende klankbordsessies en ook daarbuiten hebben we input opgehaald bij betrokkenen. We danken alle meedenkers hartelijk voor hun inzet en denkracht. Zonder hun bijdrage was dit plan betekenisloos geweest.

In dit plan volgen we als Passend Onderwijs West-Friesland een trechter-route:

- eerst beschrijven we in hoofdstuk 2 onze missie, visie en kernwaarden;
- vervolgens schetsen we in hoofdstuk 3 voor welke opdracht we als samenwerkingsverbanden staan, zowel wettelijk als vanuit onze ambities, en welk kwaliteitsbeleid we hierop voeren;
- in hoofdstuk 4 geven we een beeld van de macro-context van mondiale en maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op ons werk in de komende jaren. En een beeld van onze organisaties: wat hebben we in de afgelopen vier jaar bereikt en wat zijn onze sterktes en ontwikkelpunten?;
- in hoofdstuk 5 beschrijven we op welke manier de samenwerkingsverbanden werken aan een duurzame en belangrijke samenwerking met ouders;

¹ Zie het werk van Jan Rotmans

² In: Canon van het leren, M. Ruijters en R-J. Simons, 2012

- om ten slotte in hoofdstuk 6 toe te komen aan de omschrijving van onze doelen voor de komende jaren. Het betreft hier globaal geformuleerde meerjarendoelen. De concrete vertaling van deze doelen in wat we exact gaan bereiken en hoe we dat gaan aanpakken staat niet in dit ondersteuningsplan. Daarvoor stellen we jaarlijks een jaarplan op waarvoor dit meerjarenplan de onderlegger vormt;
- de financiële vertaling van onze doelen staat in hoofdstuk 7. Daarin zijn de uitgangspunten voor hoe wij onze middelen inzetten en verdelen en onze meerjarenbegrotingen opgenomen. Ook op financieel vlak vindt jaarlijks een vertaling van de meerjarenbegroting plaats in een beleidsrijke jaarbegroting die gekoppeld wordt aan het inhoudelijk jaarplan;
- wettelijk vereiste beschrijvingen van procedures, die veel meer de status quo beschrijven, zijn opgenomen als bijlage. Op onze websites³ is daarvan steeds de actuele versie te vinden.

Beide Ondersteuningsplanraden hebben hun instemming met het plan betuigd. Het Op Overeenstemming Gericht Overleg met de West-Friese gemeenten is gevoerd. Hieruit is de afspraak voortgekomen dat gemeenten en samenwerkingsverbanden nog in 2018 in gezamenlijkheid een Ontwikkelagenda Onderwijs/Jeugdhulp gaan opstellen die leidend zal zijn voor de beleidsontwikkeling en -uitvoering van de komende jaren. Deze agenda zal gebouwd worden op de pijlers van dit ondersteuningsplan en de jeugdplannen van de gemeenten.

Het plan is, na goedkeuring door beide toezichthouders, i.c. de Algemene Ledenvergadering van de Westfriese Knoop en de Algemene Vergadering van het SWV VO, uiteindelijk vastgesteld door beide besturen.

³ www.dewestfrieseknoop.nl en www.swvvowestfriesland.nl

2.

Missie, visie en kernwaarden

Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

2. Missie, visie en kernwaarden

Voor ons is de ratificatie van het VN-verdrag voor rechten van mensen met een beperking een belangrijk uitgangspunt. De uitdagingen voor mensen met een beperking zijn groot in het onderwijs. Dit blijkt uit de evaluaties passend onderwijs, uit debatten in de vaste commissie Onderwijs in de Tweede Kamer, uit geschillen die aan de Geschillencommissie passend onderwijs en het College voor de Rechten van de Mens zijn voorgelegd en uit gesprekken met belangenorganisaties. Landelijk lijkt het aantal kinderen dat regulier onderwijs kan volgen langzaam toe te nemen, maar dat is in de regio West-Friesland nog niet het geval (zie hoofdstuk 4). Uit het rapport VN-verdrag handicap in Nederland 2017⁴ van het College voor de Rechten van de Mens blijkt dat veel leraren zich handelingsverlegen voelen. Desondanks proberen veel scholen inclusiever onderwijs te realiseren. Daar zijn inspirerende voorbeelden van. Het onderwijs kan dit echter alleen in samenwerking met andere partners. In dit hoofdstuk omschrijven we de missie, visie en kernwaarden die wij hierin als Passend Onderwijs West-Friesland hebben.

2.1 Missie

Voor leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs die een ondersteuningsbehoefte hebben, ondersteunen en faciliteren de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs West-Friesland de betrokken - zo veel mogelijk thuisnabije - school, om een passend onderwijstraject te bieden aan de leerling. Hierbij initiëren en realiseren de samenwerkingsverbanden een dekkend aanbod in een samenhangend geheel van ondersteuningsvoorzieningen binnen en tussen scholen. Ook ondersteunen de samenwerkingsverbanden scholen en schoolbesturen, zodat alle leerlingen in de regio een ononderbroken ontwikkelingsproces doormaken. Daarnaast faciliteren de samenwerkingsverbanden (schooloverstijgende) interprofessionele⁵ ontwikkeling in (lerende) netwerken, zodat professionals kunnen profiteren van elkaars inzichten en mogelijkheden. Niet voor niets hebben beide samenwerkingsverbanden al in 2014 gekozen voor het *professionaliseringsmodel* als leidraad voor de ontwikkeling. Met andere woorden:

De samenwerkingsverbanden activeren en faciliteren samenwerkende scholen bij het realiseren van passend primair en voortgezet onderwijs voor elke leerling in West-Friesland.

Goed | Snel | Dichtbij | Passend⁶

Op deze manier werken we als samenwerkingsverbanden aan onze wettelijke en maatschappelijke doelstellingen, zodat alle leerlingen in de regio passend onderwijs krijgen en gelijke kansen op een goede plek in de samenleving.

2.2 Visie

Alle kinderen en jongeren verdienen passend onderwijs, passende zorg en passende opvoeding om uit te groeien tot stabiele en zelfstandige volwassenen die een betekenisvolle plek vinden in onze maatschappij. Onze visie hierbij is dat alle kinderen en jongeren in hun volledige mens-zijn worden gezien en worden begeleid naar een waardige plaats in de samenleving. Om dit te realiseren opereren de samenwerkende partners rondom een leerling altijd vanuit de behoefte van die leerling, in een gelijkwaardig interprofessioneel netwerk, waarbij creatieve oplossingen worden gevonden

⁴ Zie website <http://zoekservice.mensenrechten.nl/StippWebDLL/Resources/Handlers/DownloadBestand.ashx?id=3572> (geraadpleegd op 12 december 2017).

⁵ Interprofessionele samenwerking: als meerdere professionals met uiteenlopende expertises in een netwerk samenwerken, noemen we dat *interprofessioneel werken*.

⁶ De exacte betekenisgeving van deze kernwoorden gebeurt in een gezamenlijk proces, zie hiervoor hoofdstuk 6.6.

binnen relevante structuren en systemen. Hierbij is geen sprake van overname, maar worden autonomie en verantwoordelijkheid van alle betrokkenen bewaakt.

Hierbinnen kennen wij als samenwerkingsverbanden onszelf een bestaansrecht toe voor verschillende belanghebbenden: leerlingen, ouders, scholen, schoolbesturen, schoolmaatschappelijk werkers, jeugdhulpverleningsinstanties, gemeenten en de regionale gemeenschap.

2.3 Kernwaarden

De samenwerkingsverbanden werken hierbij vanuit vier kernwaarden, in willekeurige volgorde:

- **Gelijkwaardigheid**
We geloven dat wij allemaal gelijkwaardig zijn, maar niet gelijk. Kind, ouder, onderwijs- of zorgprofessional, beleidsmaker of secretariaat.
Eenieders bijdrage aan de ondersteuning van de leerling heeft bovendien waarde. Daarbij gaat de ene toegevoegde waarde niet boven de andere.
- **Samenwerking**
Wij menen dat we alleen via samenwerking een integrale bijdrage kunnen leveren aan onze regio, specifiek aan de ondersteuning van leerlingen en hun gezin. Alleen via een collectieve aanpak kunnen we echte, duurzame resultaten boeken.
- **Solidariteit**
We gaan ervan uit dat scholen en schoolbesturen in de regio samen tot een geheel van voorzieningen kunnen komen, waarbij iedereen in staat is om het grootste belang te hechten aan het grotere geheel, in plaats van het kleinere, eigen belang. Daarnaast vertrouwen we erop dat samenwerkende partners rondom een leerling solidair zijn aan elkaar, ook over organisaties en domeinen heen.
- **Professionaliteit**
We geloven in het belang dat professionals, zowel in het onderwijs, de jeugdzorg als in gemeenten, hun professionele verantwoordelijkheid krijgen en nemen. We menen bovendien dat samenwerking tussen al deze professionals in een interprofessioneel netwerk de ondersteuning van leerlingen en gezin continu verbetert.

Een voorwaarde voor het eigen maken en in praktijk brengen van deze kernwaarden is om hier op alle niveaus in te investeren met elkaar. Afspreken is aanspreken en aanspreken is afspreken. De voorbeeldrol van besturen is hierin cruciaal. Niet alleen in de manier waarop besturen en bestuurders elkaar aanspreken, maar ook in hun uitvoering van de besturingsfilosofie van de samenwerkingsverbanden: hierin is het grootste deel van de uitvoerende taak van de besturen belegd bij de directeurs die daar achteraf verantwoording over afleggen.

Een essentieel middel om missie, visie en kernwaarden te bereiken is taal. Taal is symboliek en draagt dus betekenis in zich. We richten ons derhalve op *people first language*. Dit is taalgebruik waarbij de persoon vóór de conditie wordt benoemd. De bedoeling hiervan is om te voorkomen dat er onbewust gefocust wordt op de beperking of de conditie, in plaats van op de persoon.

3.

Kwaliteitsbeleid

3. Kwaliteitsbeleid

3.1 Kwaliteitscyclus

Een plan als dit past in een breder kader van het continu werken aan verbetering. Het past in de kwaliteitscyclus van het PDCA-model⁷ in de Planfase.

Bij kwaliteitsbeleid staan de volgende vijf vragen centraal:

- 1) Doen we de goede dingen?
- 2) Doen we die dingen goed?
- 3) Hoe weten we dat?
- 4) Vinden anderen dat ook?
- 5) Wat doen de samenwerkingsverbanden met deze wetenschap?

In dit ondersteuningsplan staan we stil bij de vraag: doen we de goede dingen (in relatie tot onze missie)? En we beschrijven hieronder het beleid waarmee we de antwoorden op de overige vier vragen ophalen.

3.2. Resultaatverplichtingen en inspanningsverplichtingen

In deze fase van plannen maken is het, bij het beantwoorden van de vraag "Doen we de goede dingen?", betekenisvol om onderscheid te maken in onze wettelijke doelstelling en taken (resultaatverplichtingen) en onze ambities daarnaast (inspanningsverplichtingen).

Onze (wettelijke) rol en slagkracht is relatief klein. Als samenwerkingsverband hebben wij een beperkte resultaatverplichting, namelijk:

Het realiseren van een dekkend aanbod in een samenhangend geheel van ondersteuningsvoorzieningen binnen en tussen de scholen, zodanig dat leerlingen een

⁷ De samenwerkingsverbanden zijn voornemens te onderzoeken of de PDCA-cyclus aangepast kan worden naar een situatie waarbij de 'C' (Check) wordt vervangen door Study (S).

ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doormaken en elke leerling telkens met zijn specifieke ondersteuningsbehoefte een zo passend mogelijke plaats in het onderwijs krijgt. Voor alle leerlingen binnen de samenwerkingsverbanden is er dus een passende onderwijsplek beschikbaar.

Onze taken daarbij zijn:

- het verdelen en toewijzen van middelen ten behoeve van de ondersteuning;
- het beoordelen van de toelaatbaarheid van leerlingen tot so, sbao, vso en pro;
- het adviseren aan scholen over ondersteuningsbehoeften van leerlingen.

We meten onze resultaatverplichtingen af aan de volgende kritische prestatie-indicatoren op het niveau van de samenwerkingsverbanden:

- het aantal leerlingen dat thuis zit;
- het aantal leerlingen dat aangewezen is op een vorm van speciaal onderwijs buiten de regio;
- tevredenheid van scholen over de ondersteuning van de samenwerkingsverbanden, zowel qua activeren als qua faciliteren;
- het aantal klachten en geschillen die ouders aangaan met betrekking tot toelaatbaarheid.

Andere relevante informatie is:

- het aantal aangevraagde toelaatbaarheidsverklaringen (TLV's) en het aantal afgewezen TLV's;
- het aantal leerlingen in tussenvoorzieningen.

Het betreft hier indicatoren. Daar horen normen bij. Die komen jaarlijks terug in de jaarplannen. De richting daarbij is duidelijk: minder leerlingen thuis, minder leerlingen aangewezen op speciaal onderwijs buiten de regio, minder klachten en geschillen en een steeds grotere tevredenheid van scholen. In hoofdstuk 6 wordt deze richting nader uitgewerkt.

Onze ambities reiken echter veel verder dan genoemde resultaatverplichting. Onze inspanningsverplichtingen zijn erop gericht om te stimuleren dat:

- scholen en schoolbesturen constructief samenwerken in het realiseren van passend onderwijs en van de professionalisering die daarvoor bij hun medewerkers nodig is;
- onderwijs, jeugdhulp en gemeenten effectief samenwerken in het bieden van integrale ondersteuning aan kinderen, jongeren en hun gezinnen met het oog op een ontwikkelingsproces van de kinderen en jongeren dat recht doet aan hun talenten en mogelijkheden;
- er zo veel mogelijk thuisnabij onderwijs wordt gegeven aan kinderen en jongeren en segregatie wordt tegengegaan.

De resultaatverplichtingen hiervoor liggen elders, i.c. bij schoolbesturen en gemeenten; daarom houdt dit ondersteuningsplan sterk verband met de beleidsstukken van schoolbesturen, maar ook met de beleidsstukken van gemeentes en jeugdhulpinstellingen. Dit heeft o.a. betrekking op de schoolondersteuningsprofielen die scholen één keer per vier jaar opstellen en jaarlijks bijwerken. In het primair onderwijs wordt hiervoor het instrument "Perspectief op school" gebruikt waar jaarlijks verschillende rapportages uitkomen. Ook zullen de missie, visie en kernwaarden van de samenwerkingsverbanden, die immers in dialoog met de schoolbesturen zijn ontwikkeld, doorklinken in de strategische plannen van de schoolbesturen, ook al kiezen deze daarbij uiteraard de woorden die passen bij hun eigen visie en identiteit.

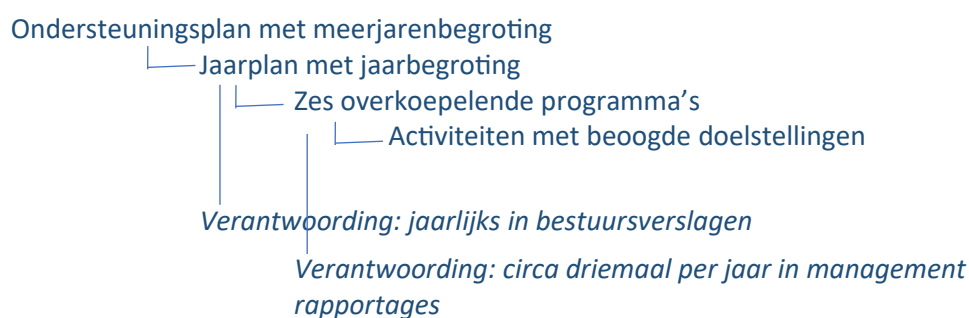
3.3 Uitwerking en verantwoording

Daarnaast is er een stevig verband met de uitwerking en operationalisering van de doelstellingen uit dit ondersteuningsplan in de jaarplannen van de samenwerkingsverbanden. De beoogde kwalitatieve

en kwantitatieve effecten zijn in dit ondersteuningsplan als ambities geformuleerd en worden als specifieke doelstellingen uitgewerkt in de programma's en activiteiten in de jaarplannen. De uitwerking van dit plan gebeurt aan de hand van onze zes programma's:

- o Kwaliteit van de basisondersteuning
- o Samenhangend netwerk van ondersteuningsvoorzieningen
- o Ononderbroken ontwikkelingslijn
- o Samenwerking onderwijs-jeugdhulp
- o Professionalisering en innovatie
- o Beheer en organisatie samenwerkingsverbanden

Voor elk programma worden in het jaarplan de concrete activiteiten benoemd, met de beoogde resultaten en effecten. In de jaarbegroting worden hiervoor de middelen gereserveerd. Vervolgens wordt er verantwoording afgelegd over de bereikte resultaten en effecten in de jaarlijkse bestuursverslagen. Tussentijds vindt bovendien verantwoording plaats in de managementrapportages aan de besturen.

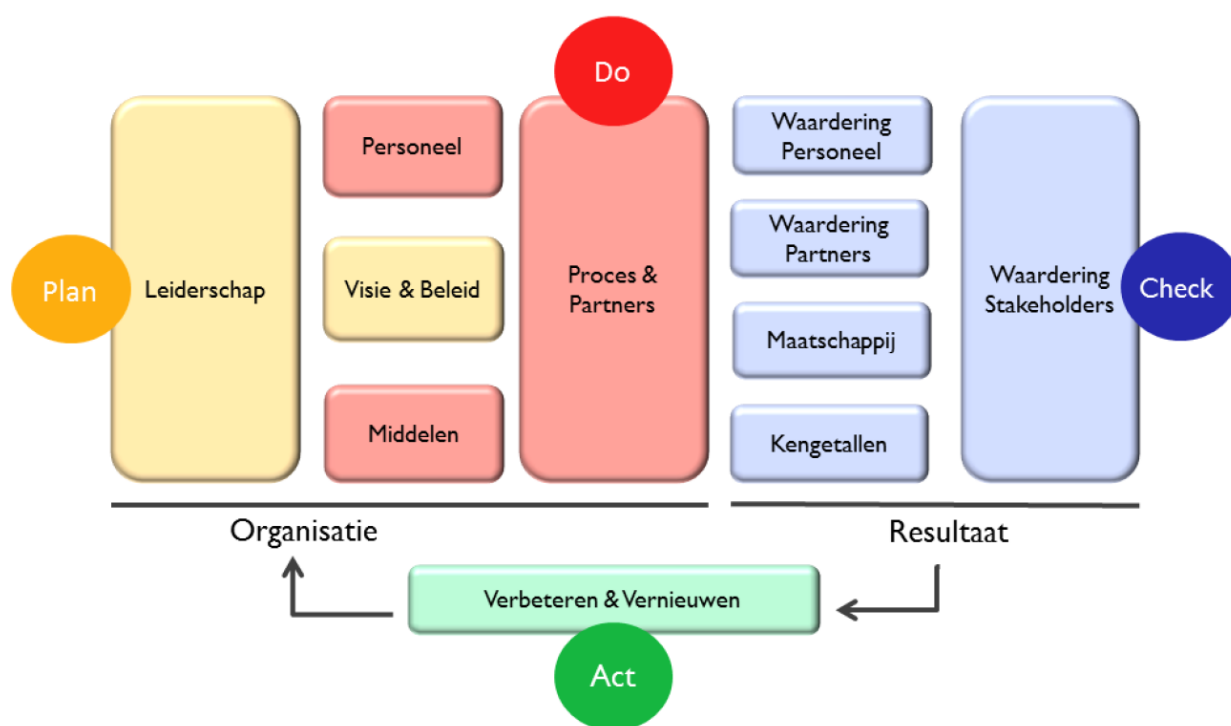

Zo vinden kwaliteitscycli op meerdere niveaus plaats:

- op het niveau van het ondersteuningsplan als overkoepelend beleid. De kwaliteitscyclus hiervoor is vierjaarlijks. Het gedegen terugblikken op de voorliggende vier jaren is hier uiteraard ook onderdeel van. De terugblik op de afgelopen vier jaar is terug te vinden in bijlage 8;
- op het niveau van het jaarplan, in de standaard jaarcyclus;
- op het niveau van een activiteit, ongeacht de doorlooptijd. Voor activiteiten korter dan een jaar worden hier andere cycli ontworpen dan de standaard jaarcyclus (bijvoorbeeld in management rapportages). Voor activiteiten langer dan een jaar wordt goed gekeken hoe de betreffende kwaliteitscyclus past over de standaard jaarcyclus.

In lijn met de ambities van dit ondersteuningsplan richten de samenwerkingsverbanden zich vooral op *effect van het resultaat* (dat wat ertoe doet voor het realiseren van de wettelijke taak en de ambities) en minder op het resultaat zelf (de 'geproduceerde opbrengst').

Voor deze systematiek wordt gebruik gemaakt van een heldere planning- en control cyclus en een kwaliteitsmanagementsysteem. Een kwaliteitsmanagementsysteem helpt om een heldere samenhang te krijgen tussen missie, visie, doelen, processen, verantwoordelijkheden, partners, resultaten en reflectie. De samenwerkingsverbanden hebben voor het INK-model (Instituut voor Nederlandse Kwaliteit) gekozen, omdat dit model ontwikkelingsgericht is en geschikt is voor dienstverlenende organisaties. Hieronder staat het INK-model van Passend Onderwijs West-Friesland.

3.4 Ambities met betrekking tot kwaliteitsbeleid

Het verantwoorden van zowel inzet van middelen als hun effect, in de jaarlijkse bestuursverslagen, gebeurt nu in beperkte mate. Passend Onderwijs West-Friesland heeft het doel gesteld om kwaliteitsbeleid nog sterker te integreren in de dagelijkse werkzaamheden en meetbare en merkbare effecten nog zichtbaarder te maken.

Dit betekent dat de samenwerkingsverbanden sterker dan voorheen van tevoren zullen omschrijven wat de doelen van activiteiten zijn, hoe deze zich verhouden tot de wettelijke taak van de samenwerkingsverbanden en de ambities in het ondersteuningsplan, en hoe dit gedurende de looptijd gemonitord zal worden, met welk instrumentarium. Dit geldt voor innovatieprojecten, maar ook voor meer 'dagelijkse' acties. Daarnaast zullen de samenwerkingsverbanden het handelen zo inrichten dat er een andere koers ingezet kan worden, als na tussenevaluatie blijkt dat een activiteit of innovatieproject niet effectief is. Dit vereist een op ontwikkeling gerichte en flexibele houding.

Het versterken van kwaliteitsbeleid past binnen de programma's [Professionalisering en innovatie en Beheer en organisatie samenwerkingsverbanden](#).

4.

De samenwerkingsverbanden en de omgeving

Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

4. De samenwerkingsverbanden en de omgeving

Op 1 augustus 2014 is de wet op Passend Onderwijs ingegaan. Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de jeugdzorg. Dit is, voor dit soort ontwikkelingen, kort geleden. De eerste ondersteuningsplanperiode ligt achter ons. We hebben de eerste obstakels overwonnen, kinderziektes gehad en een aantal wielen uitgevonden. We hebben snel geleerd van de eerste gebrekkigheden en kregen steeds meer grip op wat we deden. We hebben gewerkt aan goede relaties en mensen in hun (nieuwe) rollen laten groeien: trajectbegeleiders, knooppunten, directeuren, bestuurders, leden van OPR. We zagen dezelfde ontwikkelingen bij partners: schoolmaatschappelijk werkers, onderzoekers, ambulante begeleiders en jeugdzorgwerkers. In dit hoofdstuk leest u meer over waar we nu staan: in welke omgeving we functioneren, wat onze sterktes en ontwikkelpunten zijn, wat we al hebben bereikt en wat dit betekent voor onze ambities.

4.1 De macro-omgevingsvariabelen van onze context

Om kort de macro-omgevingsvariabelen waarop wij zelf geen directe invloed uitoefenen maar die ons wel raken, in beeld te krijgen, hebben we een omgevingsanalyse gedaan. We hebben gekeken naar demografische, economische, sociaal/culturele, technologische en politiek/juridische factoren. Door deze factoren te analyseren verkrijgen we een beeld van het landschap waarin we opereren. De invloed van deze omgevingsvariabelen op de keuzes van de samenwerkingsverbanden zijn pluriform. Het doel van deze toevoeging in dit document is vooral het bewustzijn van de trends om ons heen. Per variabele doen we een korte analyse van relevante ontwikkelingen en een voorspelling van deze variabele voor de toekomst. Deze analyse gaat op voor beide samenwerkingsverbanden (en overigens in de meeste gevallen ook voor de scholen in de regio).

Demografisch

Afname van het aantal leerlingen in kleine kernen: De regio West-Friesland kent een behoorlijk aantal kleine kernen. Met name deze kleine kernen hebben te maken met vergrijzing en afname van het aantal kinderen. Tegen 2025 zijn er naar verwachting bijna evenveel 65-plussers als jongeren tot 20 jaar in de regio⁹. Met de toenemende vergrijzing groeit de kans dat basisscholen in deze kernen moeten fuseren, of zelfs moeten sluiten, omdat het leerlingaantal onder de grens komt. Door de beperkte schaalgrootte van deze scholen is de capaciteit om expertise op te bouwen beperkt¹⁰. Daarmee zijn ook de mogelijkheden voor het bieden van passend onderwijs beperkt. Schoolbesturen in de regio zullen meer gaan samenwerken om kwalitatief goed onderwijs in stand te kunnen houden. Dit is natuurlijk een kans. De eerste samenvoeging van scholen (van verschillende denominaties) is inmiddels een feit en de verwachting is dat dit in de toekomst meer zal gebeuren. Dit zal veranderingen in beleid met zich meebrengen. Ook in het vo zien we dat schoolbesturen gezamenlijk kijken naar hoe het onderwijsaanbod in de regio er in het komend decennium uit moet zien.

Groeiende diversiteit: Daarnaast was er in 2014, 2015 en 2016 een toename in het aantal nieuwkomers, met name vluchtelingen en statushouders¹¹. Dit leidt tot grotere diversiteit van leerlingen op scholen. Het realiseren van een hoogwaardig aanbod voor deze grote diversiteit is een uitdaging die de komende jaren voor ons ligt. Het biedt ons aan de andere kant mogelijkheden om inclusie te versterken en segregatie tegen te gaan.

⁹ Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/home (geraadpleegd op 12 december 2017)

¹⁰ Om deze reden zijn ook de knooppunten in het primair onderwijs ontstaan.

¹¹ Bron: www.werkwijzervluchtelingen.nl/feiten-cijfers/aantallen-herkomst.aspx

Economisch:

Armoede: Te veel jongeren in onze regio verkeren in een kwetsbare positie ten opzichte van de arbeidsmarkt. Onze missie richt zich vooral op afname van deze kwetsbaarheid door goede ondersteuningsvoorzieningen in het primair en voortgezet onderwijs waarmee de kansen van jongeren op de arbeidsmarkt worden vergroot.

Inkomsten: Het is onzeker op welke manier het nieuwe kabinet met de onderwijsbekostiging omgaat. Het op lange termijn uitgaan van bepaalde bekostiging, zonder te anticiperen op (ingrijpende) wijzigingen, is risicovol. Het is verstandig om beleid te maken op basis van een mate van onzekerheid (zie ook hoofdstuk 7).

Sociaal-cultureel:

Informatievoorziening aan ouders: Een grote groep ouders is steeds beter geïnformeerd en stelt hogere eisen aan het onderwijs, zeker als het op maatwerk voor hun kind aankomt. Ze vinden de wegen in wet- en regelgeving en kennen hun rechten (en de rechten van hun kind). Ze zijn kritischer en mondiger¹². Ouders maken steeds vaker gebruik van de rechtsgang. Tevens is er een groep ouders die verdwaalt in voor hen ontoegankelijke bureaucratie. De reactie vanuit het onderwijs om meer (te veel) aan dossiervorming te doen, met de daaraan gekoppelde werkdruk, kan een risico zijn.

Bovendien kan dit leiden tot een samenwerkingsrelatie met ouders die minder vanuit vertrouwen komt en meer vanuit wederzijdse verplichtingen. Er liggen hier kansen door nog sterker in een evenwaardige relatie met ouders te komen en stappen te zetten in het educatief partnerschap.

Gezinnen: De samenstelling van gezinnen verandert. En zijn meer samengestelde gezinnen. Circa 10% van alle gezinnen is samengesteld (Nji over Samengestelde Gezinnen, 2014). Naar verwachting zal dit in de toekomst nog meer toenemen. De verhoudingen binnen een samengesteld gezin zijn vaak complex, zeker als er sprake is (geweest) van een zogenaamde 'vechtscheiding'. Dit maakt de opvoeding ingewikkelder. In de hulpverlening is dit onderwerp nog onderbelicht (Nji, 2014). Het risico hiervan is dat de opvoeding van een aantal kinderen en jongeren uit samengestelde gezinnen (tijdelijk) problematisch verloopt. In het ergste geval leidt dit tot opvoedingsonmacht of een onhoudbare thuissituatie, met op zijn beurt gevolgen voor de leerling qua inzet en prestaties op school. Er liggen nog veel kansen om specifiek op dit vraagstuk hulpverlening in combinatie met onderwijs te versterken (1kind1gezin1plan1regisseur, zie hoofdstuk 6.5).

Gemiddeld opleidingsniveau: De inwoners van West-Friesland zijn gemiddeld, in vergelijking met de rest van Nederland, lager geschoold. Gemiddeld 198 van de 1.000 inwoners van 15-65 jaar in de regio is laagopgeleid. Het landelijk gemiddelde is 176¹³. Lager opgeleide mensen hebben meer kans op een cumulatieve problematiek, zoals dat hun arbeidsmarktpositie en mogelijk inkomenstekort dreigen te verergeren, aangezien hun kwalificaties en productiviteit steeds minder goed aansluiten bij de oplopende eisen die werkgevers stellen¹⁴. Bovendien is de gezondheid van laagopgeleiden van jongs af aan vaak slechter dan die van hoger opgeleiden. Ook ervaren lager opgeleiden vaker problemen in de thuissituatie (Vrooman e.a., 2016). Zo hebben zij frequenter betalingsachterstanden, problematische schulden of een kind met psychosociale problemen. Ook zijn er onder hen meer alleenstaande ouders dan gemiddeld. Een relatief hoog aantal lager opgeleiden in de regio leidt dus vaak tot complexere sociale vraagstukken en benodigde ondersteuning. Een goede kans om hier verbetering is te brengen is juist educatie.

Leefstijl en veiligheid: Er is een toename in zorg met betrekking tot (sociale) veiligheid, depressie, verslaving en een gezonde leefstijl van kinderen en jongeren. Sterkere individualisatie en verminderde sociale cohesie maken dat er meer risico's zijn voor de sociale veiligheid en het welzijn van jongeren en kinderen. De toename in het in aanraking komen met - en gebruiken van - verdovende middelen leidt ook tot verhoging van risico's in de veiligheid van jongeren. Ten slotte lijkt

¹² Bron: Van Loon-Dijkers e.a. (2017). Ervaren bureaucratie en passend onderwijs. Meningingen van po- en vo-ouders en mbo-studenten, schooljaar 2015-2016

¹³ Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/home (geraadpleegd op 12 december 2017)

¹⁴ Bron: Vrooman e.a. (2016). De laagopgeleiden van de toekomst: meer dan een scholingsprobleem.

een ongezonde levensstijl met betrekking tot eten, drinken en bewegen onder jongeren toe te nemen.

Lerarentekort: het lerarentekort in Nederland is een risico voor de kwaliteit van ons onderwijs als geheel.

Technologisch:

ICT: De mogelijkheden van en met ICT zijn enorm groot. Dit brengt volop kansen met zich mee, maar kent ook een schaduwkant. Het doelgericht inzetten van ICT in het onderwijsleerproces, bijvoorbeeld voor maatwerk, het verlichten van werkdruk door automatisering en het in een vroeg stadium leren werken met (of zelfs bouwen van) hard- en software zijn grote kansen voor het onderwijs. Tegelijk liggen er risico's op de loer rondom privacy, kritisch blijven denken en altijd online willen zijn. Daarnaast zijn er risico's zoals cyberpesten, gameverslaving, sociale-mediaverslaving en 'fear of missing out'.

Ontwikkeling van nieuw werk: De technologie ontwikkelt zich in rap tempo. Hierdoor veranderen de wensen en eisen van werkgevers. Een positieve werkhouding ten opzichte van 'een leven lang leren' lijkt belangrijker te worden dan 'alleen' kennis in huis hebben. Dit biedt kansen om in het onderwijs meer aandacht te besteden aan metacognitieve vaardigheden, zoals zelfregulatie. De uitdaging hiervan is dat het vaak andere vaardigheden vraagt van professionals.

Politiek/juridisch:

Grilligheid van de wetgever: De wetgeving passend onderwijs is al enkele malen veranderd en de verwachting is dat dit in de toekomst weer zal gebeuren. De verwachting is dat er nieuwe opdrachten voor de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs bijkomen. Dit geeft kansen voor versterking van de missie, maar is ook een risico, omdat de organisatiecapaciteit in balans moet blijven met de opdracht die aan de samenwerkingsverbanden gegeven is.

Zeven verschillende gemeenten: De samenwerkingsverbanden hebben te maken met zeven verschillende gemeenten. Het beleid van deze gemeenten kan zeer uiteenlopend zijn, evenals de fases van ontwikkeling, bijvoorbeeld in de transitie jeugdzorg. Dit maakt dat er verschillende dingen mogelijk zijn op verschillende plekken, maar ook dat een eenduidig beleid richting gemeenten heel ingewikkeld is.

Inclusiever onderwijs: Met het in werking treden van het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking zal het onderwijs steeds meer een inclusief karakter krijgen. Dit is een verplichting die Nederland is aangegaan. Op het gehele sociale domein zal de nadrukkelijke opdracht zijn om inclusie te bevorderen.

Governance: De landelijke politiek bereidt een wijziging voor met betrekking tot de governance-structuur in samenwerkingsverbanden. Dat zal grote impact hebben voor de bestuurlijke vormgeving. Er is een risico dat schoolbestuurders, door afname van betrokkenheid in formele zin, zich minder betrokken voelen en zich minder medeverantwoordelijk gedragen voor de strategische doelen. Er is een kans (en risico) dat er meer top-down beslissingen worden genomen, met minder brede afstemming.

4.2 Beeld van onze organisaties

In bijlage 8 staat wat er de afgelopen vier jaar wel en niet gerealiseerd is. Dit geeft een beeld van hoe de samenwerkingsverbanden er als organisaties voorstaan. Daarover hieronder iets meer, uitgedrukt in sterktes en ontwikkelpunten van de samenwerkingsverbanden als netwerkorganisatie en als bureau.

Sterkte punten van de netwerkorganisaties

- duidelijke stappen gezet in de samenwerking, in eerste instantie binnen de eigen sector, maar inmiddels ook met betrekking tot de samenwerking primair en voortgezet onderwijs op

bestuurlijk niveau. Er kan veel van elkaar worden geleerd, op alle niveaus. De mate waarin men hiervoor openstaat in de regio is groot. Er is een grote samenwerkingsbereidheid.

- er begint een infrastructuur voor deze samenwerking te ontstaan. Niet alleen zijn in beide sectoren structurele overleggen tussen de besturen (in respectievelijk het Regionaal Overleg Primair Onderwijs en het Bestuurlijk Overleg VO West-Friesland) maar ook is er een Regionale Educatieve Agenda (REA) waarin alle besturen van po, vo, mbo, de samenwerkingsverbanden en de gemeentes vertegenwoordigd zijn.
- er ligt van elk van beide samenwerkingsverbanden een positief oordeel van de inspectie dat op basis van een onderzoek volgens het nieuwe kwaliteitskader is uitgebracht.

Sterkte punten van de bureaus

- korte lijnen extern en intern (ook tussen po en vo);
- behoorlijke mate van flexibiliteit en slagvaardigheid;
- hoog niveau van het kwaliteitsbeleid;
- goede onderlinge samenwerking en betrokkenheid;
- veel beschikbare expertise en senioriteit;
- gezonde financiële situatie;
- humor, positiviteit en relativeringsvermogen.

Ontwikkelpunten van de netwerkorganisaties

- formulering van gezamenlijk beleid over de sectoren heen staat nog in de kinderschoenen;
- onduidelijkheid van de positionering in de regio, inspannings- en resultaatverplichting, legitimatie en acceptatie;
- de participatiegraad is niet altijd even hoog;
- complexe afstemming tussen gemeenten, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden.

Ontwikkelpunten van de bureaus

- kleine organisatie, dus ook kwetsbaar;
- een organisatie in opbouw, dus nog niet alle processen zijn uitgekristalliseerd;
- risico met betrekking tot continuïteit (en behoud kennis) gezien leeftijdsopbouw.

4.3 De aansluiting op de vorige planperiode

In de jaarlijkse bestuursverslagen hebben we beschreven wat er wel en niet gerealiseerd is in de afgelopen jaren. In bijlage 8 blikken we hier uitgebreid op terug. In zijn algemeenheid zien we dat beide organisaties, zowel als netwerkorganisatie als bureau, er goed voor staan. De basis is gelegd en uiteraard zullen daarop in de komende vier jaar vervolgstappen plaatsvinden. Waarbij verdere vervlechting tussen de beide samenwerkingsverbanden een belangrijk middel is om de gestelde doelen te kunnen behalen.

Verder wordt uit de terugblik duidelijk dat de volgende punten nog niet (voldoende) gerealiseerd zijn:

- het verhogen van de kwaliteit van de basisondersteuning: de implementatie van handelingsgericht werken; het vastleggen en monitoren van de schoolondersteuningsprofielen; de ontwikkeling van maatwerk en gepersonaliseerde trajecten;

- het versterken van het samenhangend netwerk aan ondersteuningsvoorzieningen: de samenwerking tussen regulier en speciaal; de onderwijszorgarrangementen; onderwijs op een andere locatie;
- het tot stand brengen van ononderbroken leerlijnen: de doorlopende ondersteuning van po naar vo;
- de professionalisering en innovatie: de kwaliteits- of kenniskringen;
- organisatie en beheer: het verbeteren van de verantwoording.

Eén van de meest opvallende zaken qua resultaten is dat de beoogde daling van het deelnamepercentage aan specialistische onderwijsvoorzieningen niet heeft plaatsgevonden. De ontwikkeling van leerlingaantallen voor zowel West-Friesland als landelijk in de afgelopen jaren ziet er als volgt uit:

	2015	2016	2017
sbo ¹⁵ en so	totaal 4,42% 3,44% en 0,98%	totaal 4,25% 3,3% en 0,95%	totaal 4,33% 3,35% en 0,98%
landelijk	totaal 3,90% 2,35% en 1,55%	totaal 3,89% 2,31% en 1,58%	nog onbekend
vso West-Friesland totaal	451	511	522
vso West-Friesland	3,39%	3,91%	4,12%
landelijk	3,47%	3,44%	3,48%
pro West-Friesland	3,34%	3,33%	3,32%
landelijk	2,98%	3,01%	nog onbekend

Hier zijn we niet tevreden over. Afname van het deelnamepercentage aan specialistische onderwijsvoorzieningen was wel onze verwachting, gezien de ondernomen activiteiten en (beleids)maatregelen in de ondersteuning van leerlingen op scholen. Zie voor deze specifieke programma's, activiteiten en maatregelen de bestuursverslagen van de afgelopen jaren en bijlage 8.

De beoogde daling is (nog) niet gerealiseerd, maar dat betekent niet dat we deze ambitie niet meer hebben. Ook in dit ondersteuningsplan hebben we het doel om het deelnamepercentage aan specialistische onderwijsvoorzieningen in de komende jaren te laten dalen.

4.4 De blik vooruit

Met het willen realiseren van een afname van deelname aan specialistische onderwijsvoorzieningen komt de vraag naar boven: welke rol spelen deze voorzieningen in de toekomst? We voeden onze kinderen op om te gaan leven in een wereld waar de meeste beroepen er anders uit zullen zien dan nu. Als gevolg daarvan komen er in het onderwijs steeds nieuwe ontwikkelingen op ons af, zoals gepersonaliseerd leren, 21^e eeuwse vaardigheden en de ontwikkeling van integrale kindcentra. Hiertoe moet het onderwijs zich telkens verhouden. Hoe houden we koers in een wereld waarin alles in beweging is? Om hier antwoord op te geven moeten we onszelf een beeld vormen van het ideale onderwijs in de 21^e eeuw. We stellen als doel om te komen tot een gedeelde visie op:

- de relatie tussen goed en passend onderwijs;
- de rol van specialistische voorzieningen in het onderwijslandschap van West-Friesland.

Naast deze doelen en de verbetering van het kwaliteitsbeleid, stellen we de volgende doelen om onze missie verder te realiseren. We willen:

- de kwaliteit van de ondersteuning op alle voorzieningen continu verhogen.

¹⁵ De sbo-scholen in de regio hebben een brede instroom en vangen veel leerlingen op die in andere regio's naar het so (cluster 4) gaan.

- deze uitdaging past bij het programma Kwaliteit ondersteuning;
kritisch en doelgericht handelen op het verschil tussen de beschikbare en benodigde ondersteuningsvoorzieningen in de regio.
deze uitdaging past bij het programma Samenhangend netwerk ondersteuningsvoorzieningen;
- betere preventiemaatregelen treffen om thuiszitten te voorkomen en beter maatwerk te organiseren rond thuiszitters om ze terug te geleiden naar het onderwijs.
deze uitdaging past bij de programma's Kwaliteit ondersteuning (preventie), Samenhangend netwerk ondersteuningsvoorzieningen en Ononderbroken ontwikkelingslijn (maatwerk);
- de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp versterken.
deze uitdaging past bij het programma Samenwerking onderwijs-jeugdhulp;
- de overstap van de ene (onderwijs)voorziening naar de andere nog meer stroomlijnen.
deze uitdaging past bij het programma Ononderbroken ontwikkelingslijn.

In hoofdstuk 6 worden deze doelstellingen besproken. In het volgende hoofdstuk gaan we eerst in op het partnerschap met ouders.

5. Ouders & samenwerkingsverbanden

5. Ouders en samenwerkingsverbanden

Ouderbetrokkenheid en een goede samenwerking tussen ouders en school komt de ontwikkeling van leerlingen ten goede (Pameijer, 2012¹⁶). Ouders betrekken bij het onderwijsleerproces en hen als gelijkwaardige partners behandelen is van groot belang.

Door samen te werken op basis van gelijkwaardigheid en samen verantwoordelijk te zijn (ouderbetrokkenheid 3.0) ontstaat een balans in expertise en een optimale situatie om de passende omgeving voor de leerling te creëren.

In dit hoofdstuk beschrijven we ouderbetrokkenheid in de praktijk, op verschillende niveaus.

5.1 Ouders als educatief partner

Ouders kennen hun kind het beste. Een goede samenwerking tussen ouders en school bij het realiseren van de juiste ondersteuning voor een leerling is cruciaal. Volgens het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties moet de overheid (en publieke instanties) er bovendien voor zorgen dat de primaire verantwoordelijkheid van de ouders voor de opvoeding van hun kinderen wordt gerespecteerd. Ook moet de overheid zorgen voor passende hulp en bijstand als dat nodig is.

Ouderbetrokkenheid wordt gezien als een gelijkwaardige en niet vrijblijvende samenwerking tussen ouders en school waarin ouders en school vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid werken aan de (school)ontwikkeling van het kind (de leerling)¹⁷.

Ouders zijn daarbij de eerstverantwoordelijken voor de opvoeding van hun kinderen. De leraar is de onderwijsprofessional en is eerstverantwoordelijk voor een veilig en positief pedagogisch klimaat, het bieden van goede didactiek en een goede klassenorganisatie.

Van wezenlijk belang is dat ouders en school deze verschillende verantwoordelijkheden (h)erkennen, maar wel continu met elkaar in dialoog blijven daarover. Op die manier kunnen ze profiteren van elkaars kennis bij het zoeken naar de juiste ondersteuning. Het in continue dialoog vinden van oplossingen noemen we educatief partnerschap.

Educatief partnerschap kan alleen in de praktijk worden gebracht door ouders in de juiste positie te brengen. Dat betekent dat zij een gelijkwaardig gesprekspartner zijn, maar ook dat zij over voldoende informatie beschikken om dat gesprek te kunnen voeren. De samenwerkingsverbanden inspireren en ondersteunen scholen hierbij.

Ouders voorzien van de benodigde informatie doen de samenwerkingsverbanden door:

- informatie voor ouders op de websites van de samenwerkingsverbanden te plaatsen;
- ouders adequaat en proactief te informeren over ondersteuningsvoorzieningen, over waar zij relevante informatie kunnen vinden en over procedures, onder andere over onafhankelijke ondersteuningsmogelijkheden zoals onderwijsconsulenten;
- in overleggen over een passend aanbod voor hun kind, een gelijkwaardige inbreng te garanderen.

5.2 Afstemming rondom individuele leerlingen

Het in positie brengen van ouders is een essentieel onderdeel van handelingsgericht werken: ouders worden gezien als ervaringsdeskundigen 'thuis' en worden vanaf de signalering betrokken bij het

¹⁶ Pameijer (2012). Samen sterk, Uitgeverij Acco

¹⁷ CPS, cps.nl/ouderbetrokkenheid3.0 (geraadpleegd op 12 december 2017)

verdere proces. Dit begint klein en informeel: de leraar signaleert iets en belt de ouders op of nodigt hen uit voor een gesprek. Ouders kunnen ook zelf het initiatief nemen tot een gesprek met de leraar als zij zich zorgen maken over de ontwikkeling van hun kind. Dit gesprek kan aanleiding zijn voor het starten van een ondersteuningsproces. In deze fase wordt de rol van de ouder geformaliseerd.

Educatief partnerschap is geen eenrichtingsverkeer: ouders hebben rechten, maar ook plichten. Zo mag er van ouders onder andere verwacht worden dat zij zich coöperatief opstellen in gesprekken met de school en scholen voorzien van de juiste informatie ten behoeve van de ondersteuning.

Als samenwerkingsverbanden zullen wij bij scholen stimuleren dat zij:

- ouders systematisch positioneren als educatief partner en de kennis en input van ouders over hun kind gebruiken bij de realisatie van de ondersteuning;
- ouders tijdig en adequaat informeren over signalen met betrekking tot de ondersteuningsbehoefte van hun kind;
- een goede procedure ontwikkelen voor het verkrijgen van instemming van ouders op het handelingsdeel van het ontwikkelingsperspectiefplan (OPP);
- een goede procedure ontwikkelen voor het inschakelen van onafhankelijke *mediation* bij visieverschillen tussen ouders en school met betrekking tot de ondersteuningsbehoefte en de te bieden ondersteuning.

5.3 Ouders en medezeggenschap

De formele samenwerking tussen ouders en school/samenwerkingsverbanden komt tot uiting in de medezeggenschap. Binnen de samenwerkingsverbanden hebben ouders via de ondersteuningsplanraad (OPR) inspraak op het beleid. De OPR bespreekt met de directeur van het betreffende samenwerkingsverband de beleidsontwikkelingen. Een belangrijke taak van de OPR is het verlenen van *instemming* op dit ondersteuningsplan. Ook heeft de OPR verbinding met de medezeggenschapsraden van de scholen die invloed uit kunnen oefenen op de vormgeving van passend onderwijs binnen de eigen school.

Daarnaast hebben ouders via de medezeggenschapsraad van de school waar hun kind is aangemeld, inspraak op het schoolondersteuningsprofiel van de individuele school. De medezeggenschapsraad van de school heeft *adviesrecht* op dit schoolondersteuningsprofiel.

5.4 Verschillen van inzichten

Ouders worden uiteraard bij elke stap betrokken. Toch kunnen verschillen van inzichten ontstaan waardoor de voortgang van de begeleiding van een leerling onder druk komt te staan. In de praktijk blijkt het van belang een helder onderscheid te maken tussen een geschil dat ouders en school kunnen hebben over het toelaten of verwijderen van een leerling, en een bezwaar dat ouders maken tegen een besluit van de commissie die zich buigt over een toelaatbaarheidsverklaring.

In de volgende stappen wordt beschreven welke mogelijkheden er zijn om met verschil van inzicht om te gaan. Ouder kunnen in dit geval:

1. het probleem bespreken met de leraar, intern begeleider /ondersteuningscoördinator of de directeur. Samen wordt er gezocht naar oplossingen. Mocht men er niet uitkomen:
2. dan kan de trajectbegeleider van De Westfriese Knoop, dan wel de Toewijzingscommissie Ondersteuning van het samenwerkingsverband voortgezet onderwijs benaderd worden om passende oplossingen te zoeken. Een andere mogelijkheid voor ouders en school is om gebruik te maken van de landelijke onderwijsconsulenten, die ook bemiddeling tussen ouders en school verzorgen. Mocht dit niet het gewenste effect hebben:

3. dan kan er contact worden opgenomen met de directeur van het betreffende samenwerkingsverband.
4. Wanneer vervolgens nog steeds een oplossing uitblijft, zal het samenwerkingsverband *mediation* aanbieden. Een externe mediator zal ingezet worden. De mediator spant zich in om ieders belangen zo goed mogelijk tot hun recht te laten komen. De mediator doet geen uitspraak over het geschil of conflict, maar begeleidt de betrokkenen in hun overleg en onderhandelingen. Mocht mediation ook niet het gewenste resultaat opleveren
5. dan kunnen ouders een bezwaarprocedure starten. De procedure hiervoor is opgenomen onder bijlage 7.

6.

Programma's en doelen

Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

6. Programma's en doelen

Waar staan we in 2022? Daar gaat dit hoofdstuk over. We grijpen terug op de zes programma's die we in hoofdstuk 3 benoemd hebben, en benoemen bij elk één centraal doel. Vervolgens zoomen we op elk programma in en formuleren we enkele ambities die gaan bijdragen aan het bereiken van het gestelde doel. Ten slotte zeggen we kort iets over de wijze waarop we hieraan gaan werken.

6.1 De zes programma's en de doelen

Programma	Doel
Kwaliteit van de basisondersteuning	Alle scholen voldoen in 2022 aan de overeengekomen kwaliteit van de ondersteuning, en werken aan de continue toename van de kwaliteit van ondersteuning op alle voorzieningen (en er wordt geen kind meer verwezen naar een specialistische voorziening als gevolg van onvoldoende kwaliteit van de ondersteuning).
Samenhangend netwerk van ondersteuningsvoorzieningen	Een zodanig dekkend aanbod in een samenhangend netwerk van ondersteuningsvoorzieningen creëren dat er voor elke leerling binnen de regio een passend aanbod is en dat in 2022 geen enkel kind in de leerplichtige leeftijd langer dan drie maanden thuiszit zonder een passend aanbod van onderwijs en/of zorg. ¹⁸
Ononderbroken ontwikkelingslijn	In 2022 is er een ononderbroken voortzetting van de ondersteuning bij elke overstap van een leerling van de start op de basisschool tot het verlaten van het voortgezet onderwijs.
Samenwerking onderwijs-jeugdhulp	In 2022 werken onderwijs en jeugdhulp altijd integraal samen rond ondersteuningsvragen van kinderen, jongeren en hun gezinnen.
Professionalisering en innovatie	Scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden werken in 2022 constructief samen in het realiseren van passend onderwijs en van de professionalisering die daarvoor bij hun medewerkers nodig is.
Beheer en organisatie	De samenwerkingsverbanden hebben in 2022 een sluitende exploitatie en leggen op transparante wijze verantwoording af over de inzet van hun middelen.

¹⁸ De gemeenten en de samenwerkingsverbanden hebben samen een thuiszitterspact West-Friesland gesloten. In dit pact is het volgende overeengekomen:

1. De gemeenten en de samenwerkingsverbanden erkennen het recht van ieder kind op een passend aanbod van onderwijs en/of zorg en het belang van het betrekken van ouder en kind bij het realiseren van dit aanbod.
2. De gemeenten en de samenwerkingsverbanden stellen als gezamenlijk doel dat in 2020 in West-Friesland geen enkel kind in de leerplichtige leeftijd langer dan drie maanden thuiszit zonder een passend aanbod van onderwijs en/of zorg.
3. Daarnaast stellen de gemeenten en de samenwerkingsverbanden als gezamenlijk doel dat in 2020 alleen die kinderen een vrijstelling van de leerplicht op grond van artikel 5 onder a van de Leerplichtwet ontvangen, voor wie medisch gezien onderwijs niet mogelijk is en/of bij wie vanuit het perspectief van de behandelaar geen leerontwikkeling mogelijk is.
4. De gemeenten en de samenwerkingsverbanden wenden de daartoe geëigende middelen die hun ter beschikking staan voor het realiseren van jeugdhulp en passend onderwijs, in samenhang aan voor het realiseren van bovengenoemd aanbod en bevorderen de samenwerking zowel op beleids- als op uitvoerend niveau.

Op elk programma en doel zoomen we in de volgende paragrafen nader in.

6.2 Kwaliteit van de basisondersteuning

Wat gaat bijdragen aan het gestelde doel? Allereerst duidelijkheid over wat we nu zijn overeengekomen met betrekking tot kwaliteit van ondersteuning. Dat staat in bijlage 2. Dit kan zich uiteraard ontwikkelen op basis van voortschrijdend inzicht. Ook het instrumentarium om de kwaliteit te monitoren en beoordelen is aan verandering onderhevig. Momenteel worden vooral het schoolondersteuningsprofiel en de zelfevaluatie gebruikt. Het doel is om meer toe te groeien naar een systeem van collegiale visitatie en audits.

Verder is duidelijkheid over de terminologie van belang. We spreken in de toekomst niet meer van verschillende typen ondersteuning (basis of breedte) op scholen. Het maken van een onderscheid hiertussen is niet relevant meer en het zoeken naar wanneer welke ondersteuning welk type is, is een onnodige exercitie geworden. In plaats daarvan denken en werken we in termen van basisvoorziening (regulier onderwijs) en specialistische voorziening (speciaal (basis) onderwijs). Het uitgangspunt hierbij is dat deelname aan een specialistische voorziening in principe altijd van tijdelijke aard is.

Uiteraard borgen beide typen voorzieningen de kwaliteit van de ondersteuning. Daarbij is van belang dat:

- alle voorzieningen transparant kunnen aantonen hoe zij monitoren dat, en in welke mate, zij voldoen aan de (gezamenlijk) geformuleerde kwaliteitsstandaarden met het daarvoor passende instrumentarium;
- alle voorzieningen communiceren welke ambities zij hebben om de kwaliteit van de ondersteuning te doen toenemen;
- alle voorzieningen een toename in kwaliteit van de ondersteuning laten zien gedurende de ondersteuningsplanperiode.

6.3 Samenhangend netwerk van ondersteuningsvoorzieningen

Wat gaat helpen om het gestelde doel te bereiken? Allereerst een duidelijk beeld van het verschil tussen de beschikbare en benodigde ondersteuningsvoorzieningen in de regio. De focus ligt hierbij op het creëren van aanbod voor de volgende groepen:

- vso-leerlingen op havo- en vwo-niveau, het liefst gekoppeld aan reguliere scholen voortgezet onderwijs. Deze leerlingen gaan nu veelal naar VSO Lelystad;
- kinderen met een visuele en/of auditieve beperking, met name vanaf de leeftijd 8/9 jaar. Er is in de regio geen goed aanbod voor deze kinderen. Bovendien loopt het aanbod buiten de regio snel vol. Dit valt buiten de scope van de samenwerkingsverbanden, maar gezien onze brede inspanningsverplichting willen we ons toch inzetten om voor deze kinderen thuisnabij tot ondersteuning te komen;
- leerlingen met een lichamelijke beperking en grote cognitieve mogelijkheden. We signaleren dat er nog opties zijn om voor deze leerlingen in het regulier onderwijs een passende plek te maken;
- meer- of hoogbegaafde leerlingen in het basisonderwijs. Er is een gebrek aan een goed aanbod in het basisonderwijs voor kinderen die meer- of hoogbegaafd zijn;
- leerlingen met internaliserende problematiek. Externaliserende problematiek komt soms voort uit internaliserende problematiek. Hier zou een meer preventief aanbod tot verbeteringen kunnen leiden;
- leerlingen die van een specialistische voorziening of vanuit 'tijdelijk niet in onderwijs' terugkeren naar een basisvoorziening (reguliere school);

- leerlingen waarvoor de verwachte uitstroombestemming na het vo arbeid is in plaats van vervolgonderwijs, en die behoefte hebben aan alternatieve trajecten, waar mogelijk in combinatie met leerwerktrajecten en de Entree-opleiding.

Verder willen we geslaagde voorbeelden verder uitbouwen. Het IKEC in Hoorn is een goed voorbeeld van een plek waar de instellingen niet leidend zijn, maar waar samenwerkende partners rondom een leerling altijd vanuit de behoefte van die leerling opereren, in een gelijkwaardig interprofessioneel netwerk, waarbij creatieve oplossingen worden gevonden en keer op keer nieuw, passend aanbod wordt gecreëerd binnen relevante structuren en systemen. Een belangrijke inspiratiebron voor het vormgeven van onderwijszorgarrangementen voor die leerlingen voor wie alleen onderwijs niet toereikend is om een gezonde ontwikkeling te garanderen. We gaan de mogelijkheid onderzoeken om de lijn vanuit IKC's en IKEC door te trekken naar het voortgezet onderwijs.

Ook de organisatie in knooppunten (clusters van scholen die geografisch bij elkaar in de buurt liggen) met een knooppuntenraad (de samenkomst van alle voorzitters van knooppunten) van De Westfriese Knoop is helpend om samen te werken aan een dekkend aanbod. De knooppuntenraad wisselt informatie uit over besluiten en werkwijzen, delen signalen uit het veld en brengen suggesties en ideeën in voor nieuw te ontwikkelen beleid. Zo inspireren scholen elkaar op knooppuntniveau en dienen zij als klankbord voor het samenwerkingsverband.

Een vergelijkbaar voorbeeld van het gezamenlijk vormgeven van oplossingen in de lokale situatie is de samenwerking tussen de vo-scholen en sbo en vso in het oostelijk deel van West-Friesland. Hier creëert men gezamenlijk oplossingen, zowel op individueel niveau als op voorzieningenniveau, voor leerlingen die tot nu toe aangewezen waren op het aanbod in de rest van de regio of zelfs buiten de regio. Hierbij is het streven te komen tot een goed alternatief voor een reboundvoorziening en vso in oostelijk West-Friesland.

6.4 Ononderbroken ontwikkelingslijn

Wat gaat helpen om het gestelde doel te bereiken? Allereerst door gebruik te maken van wat er al is. Er zijn binnen de samenwerkingsverbanden een aantal procedures omschreven met betrekking tot de overstap van po naar vo, waaronder de schoolkeuzeprocedure PO-VO 2018-2019 van de Werkgroep schoolkeuzeprocedure PO-VO en de menukaart warme overdracht PO-VO. Deze zijn te vinden op de website van het samenwerkingsverband voortgezet onderwijs. In bijlage 5 staat bovendien een beschrijving van hoe de procedure jaarlijks wordt afgestemd.

Vervolgens kijken we voor welke leerlingen er meer nodig is. Leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte hebben baat bij een uitgebreidere overdracht van voorschool naar basisschool, van basis- naar voortgezet onderwijs en van voortgezet naar vervolgonderwijs, arbeid of dagbesteding. Na het behalen van het diploma blijkt bijvoorbeeld een aanzienlijke groep leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte toch niet in staat te zijn het vervolgonderwijs succesvol af te ronden of binnen afzienbare tijd in een duurzame arbeidssituatie terecht te komen. We hebben de ambitie om de doorgaande lijn hier te versterken.

Daarbij stimuleren we dat er in scholen voor po en voor vo eenzelfde begrippenkader gehanteerd wordt als het gaat om ondersteuning. Daarbij laten we ons nadrukkelijk leiden door het principe van *'people first language'* (zie hiervoor ook pagina 7). Op dit moment zijn er veel verschillende termen in omloop voor overzichten/instrumenten die (deels) eenzelfde doel dienen: groeidocument, OPP, onderwijskundig verslag. Er zijn geen eenduidige afspraken over *wanneer welk* instrument ingezet moet worden bij de overdracht, noch wanneer er een dergelijk instrument überhaupt opgesteld moet worden. Hierover komen we tot duidelijke afspraken.

En ten slotte trekken we lessen uit geslaagde voorbeelden. Er kan al veel geleerd worden van het innovatieproject “Klein beginnen” waarbij scholen via een outreachende aanpak een extra impuls geven aan signalering en preventie in gezinnen met jonge kinderen. Hetzelfde geldt voor het innovatieproject “Een automatische overstap” waar leerlingen met (kenmerken van) autisme begeleid worden bij de overstap po-vo. Ook kan er gekeken worden naar de aanpakken op integrale kindcentra. En zo blijkt de inzet van transitiecoaches in het vo succesvol, dus gaan we onderzoeken of we ook coaches kunnen inzetten ten behoeve van het begeleiden van andere overstappen.

6.5 Samenwerking onderwijs-jeugdhulp

Wat gaat helpen om het gestelde doel te bereiken? Allereerst het voortbouwen op wat al is bereikt. In het voortgezet onderwijs, en in iets mindere mate in het basisonderwijs, vervullen schoolmaatschappelijk werkers de rol van schakel naar de jeugdhulp. De komende jaren kan dit verder uitgebouwd worden. Hierbij is het de wens vanuit het onderwijs dat het mandaat van deze werkers zo wordt uitgebreid dat zij de inzet van adequate jeugdhulp direct kunnen regelen.

Voorts zal er op ingezet worden dat scholen vroeg signaleren en tijdig problematiek doorgeven. Een probleem is namelijk dat scholen weleens te lang zelf proberen de leerling ondersteuning te bieden. De leerling zou eerder in een ondersteuningsteam besproken kunnen worden en er zou eerder aangemeld kunnen worden. Dit kan worden ondervangen in de ondersteuningsroute, zie bijlage 3.

Verder zullen de samenwerkingsverbanden in nauwe samenspraak met gemeenten onderzoeken waar winst geboekt kan worden, zowel qua efficiency als qua effectiviteit. Daarbij gaat het onder andere om het koppelen van jeugdhulpverleners aan scholen met een hoge concentratie van ondersteuningsbehoeften van jeugdigen. Ervaringen elders in het land wijzen uit dat hiermee het percentage doorverwijzingen naar specialistische jeugdhulp afneemt. Bovendien is de verwachting dat een dergelijke inzet ook kan bijdragen aan het terugdringen van het percentage leerlingen dat langdurig op speciale onderwijsvoorzieningen is aangewezen. Het idee is derhalve dat de inzet van jeugdhulpverleners op school leidt tot toename van de kwaliteit van de ondersteuning (zie ook 6.2) en afname van de behoefte aan specialistische voorzieningen.

Een van de afspraken uit het Thuiszitterspact is dat de gemeenten en de samenwerkingsverbanden de daartoe geëigende middelen die hun ter beschikking staan voor het realiseren van jeugdhulp en passend onderwijs, in samenhang aanwenden voor het realiseren van een passend aanbod van onderwijs en jeugdhulp. Mede met het oog daarop streven we naar een reductie van de kosten voor leerlingenvervoer en willen we daarna het gesprek met de relevante gremia voeren over de vraag of evt. vrijgekomen middelen ten goede kunnen komen van andere ontwikkelingen op het snijvlak van onderwijs en jeugdhulp. Ook brengen we jaarlijks de voorziene huisvestingsconsequenties van de diverse maatregelen in beeld en brengen we deze in bij het overleg met gemeenten over onderwijshuisvesting.

6.6 Professionalisering en innovatie

Wat gaat bijdragen aan het bereiken van het gestelde doel? Het overgrote deel van de professionalisering en innovatie zal op de scholen plaatsvinden. Daarom is een constructieve dialoog tussen samenwerkingsverbanden en scholen en schoolbesturen essentieel. Deze dialoog heeft betrekking op de kritische prestatie-indicatoren van de samenwerkingsverbanden (zie 3.2) en op de wijze waarop scholen en schoolbesturen bijdragen aan het bereiken van de centrale doelen uit dit plan.

Uitkomsten van deze dialoog zullen o.a. betrekking hebben op een breed binnen de regio gedeelde

visie op het verband tussen goed en passend onderwijs en op de rol van specialistische voorzieningen in het onderwijslandschap in de regio. Immers, de maatschappelijke veranderingen die in 4.1 beschreven zijn, nopen tot een herbezinning op de invulling van onderwijs. Kinderen die we nu opvoeden en onderwijs geven krijgen banen waarvan we nu nog niet kunnen bedenken dat ze gaan bestaan. Ze zullen hun leven leiden in een sterk genetwerkte en geglobaliseerde wereld. Deze toekomstige werkelijkheid werpt nu vragen op over goed onderwijs. De onderwijswereld is volop bezig om hier antwoorden op te geven. De doelen van onderwijs zelf zijn onderwerp van gesprek, evenals het curriculum en de vorm waarin onderwijs gegoten is. Op veel scholen zijn stappen te zien richting meer zelfsturing door de leerling, meer ruimte voor eigen keuze, minder strakke kaders. Het onderwijs past zich aan de leerling aan, in plaats van andersom. Hoe kijkt Passend Onderwijs West-Friesland aan tegen deze beweging, in relatie tot passend onderwijs? We stellen het doel om hier samen tot een gedeelde visie te komen.

Vervolgens zullen de samenwerkingsverbanden stimuleren dat alle partners de ontwikkelingen op dit vlak als een lerend systeem benaderen. We belichten daarbij geslaagde voorbeelden van professionalisering en innovatie, zowel in de klas als op schoolniveau, als op het niveau van het schoolbestuur. En we dragen zorg voor (facilitering van) aanbod van professionalisering en innovatie dat kansrijke ontwikkelingen onderzoekt en versterkt.

6.7 Beheer en organisatie samenwerkingsverbanden

Om het gestelde doel te bereiken zullen we uitvoering geven aan wat hiervoor in hoofdstuk 3 over kwaliteitsbeleid gesteld is, en aan wat hierna in hoofdstuk 7 over financiën aan de orde komt.

Daarnaast zal de periode van dit ondersteuningsplan in het teken staan van het uitbouwen van de samenwerking tussen beide samenwerkingsverbanden. Logisch, er is nu één ondersteuningsplan, in de uitvoering daarvan zullen we nog dichterbij elkaar toegroeien. Of en hoe deze groeiende samenwerking uiteindelijk institutioneel verankerd wordt, is niet vastgelegd. Wel is duidelijk dat hiervoor in de komende periode aandacht zal zijn, mede in het licht van het nadenken over een passende governancestructuur voor samenwerkingsverbanden, zoals dat op diverse niveaus plaatsvindt.

Ten slotte, om alle gestelde doelen te bereiken werken de samenwerkingsverbanden vanuit een attitude die zowel praktisch als doelgericht is. Om onze gedachten, handelingen en gedrag continu in termen van mogelijkheden te structureren gebruiken we een aantal omdenkers (www.omdenken.nl). Deze omdenkers helpen ons om de werkelijkheid te zien voor wat hij is en ons simpelweg af te vragen wat we dáármee zouden kunnen doen.

- Minder beperking, meer mogelijkheden
- Minder speciaal, meer regulier
- Minder individueel, meer samen
- Minder systeemwereld, meer leefwereld.

7.

Financiën

Passend onderwijs
WEST-FRIESLAND

7. Financiën

7.1 Ambities

De opdracht van de samenwerkingsverbanden is het realiseren van een samenhangend geheel van ondersteuningsvoorzieningen binnen en tussen de scholen, zodanig dat leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doormaken en leerlingen een zo passend mogelijke plaats in het onderwijs krijgen. Een absolute randvoorwaarde hiervoor is om een gezonde bedrijfsvoering te hebben, met reserves die toereikend zijn voor het weerstandsvermogen en/of bestemd zijn voor een omschreven doel. De samenwerkingsverbanden ambiëren een weerstandsvermogen van maximaal 5%. Verder is er geen sprake van een algemene reserve.

Na de verplichte herbesteding kunnen we middelen inzetten voor ‘vrije ruimte’. Deze ruimte hebben we ingedeeld in zes, eerdergenoemde, programma’s. Uiteindelijk is de missie om leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs, zo veel mogelijk thuisnabij, passend onderwijs te laten volgen. Het aantal leerlingen dat doorverwezen wordt naar een speciale onderwijsvoorzieningen zal de komende jaren dan ook afnemen. Hiermee nemen ook de middelen voor speciale onderwijsvoorzieningen af en dus de middelen voor basisvoorzieningen toe.

Ten slotte hebben we een ambitie gesteld op kwaliteitsbeleid en daarmee op transparantie met betrekking tot de besteding en effecten van middelen. We verwachten een dergelijke transparantie ook bij schoolbesturen over het totaal aan ingezette middelen ten behoeve van de ondersteuning.

7.2 Allocatiemodel

De samenwerkingsverbanden hanteren hiervoor een aantal uitgangspunten:

- de bekostiging van scholen is transparant: in het po bijv. een vaste voet per school en daarop een bedrag per leerling, in het vo gebaseerd op gezamenlijk vastgestelde percentages voor de verdeling (meer hierover in bijlage 1);
- de samenwerkingsverbanden hebben een beperkte overhead, passend bij hun operationele opdracht;
- minder verwijzen naar specialistische voorzieningen leidt tot meer middelen voor de basisvoorzieningen;
- bij de verdeling van middelen over scholen is de leidraad dat schooltypen met relatief veel leerlingen met een zwaardere ondersteuningsbehoefte relatief meer middelen ontvangen;
- speciale voorzieningen zijn zo veel mogelijk tijdelijk. De middelen volgen de leerling.

7.3 Leerlingprognoses po en vo 2018-2022

Primair onderwijs

					Groei			Groei			Groei			Prognose		Prognose		Prognose		Prognose	
Leerlingen	01-okt-13	%	01-okt-14	%	1-2-2015	01-okt-15	%	01-02-16	01-okt-16	%	01-02-17	01-okt-17	%	01-okt-18		01-okt-19		01-10-20		01-10-21	
bao	19.157	95,74	18.821	95,63		18.475	95,59		18.140	95,76%		17.792	95,69	17.675	95,73%	17.575	95,77%	17.500	95,81%	17.400	95,87%
sbao	661	3,3	669	3,4	684	664	3,44	678	625	3,30%	645	624	3,35	615	3,33%	608	3,31%	600	3,28%	590	3,25%
so	191	0,95	192	0,98	204	189	0,98	199	178	0,94%	189	178	0,96	174	0,94%	168	0,92%	165	0,90%	160	0,88%
Totaal	20.009	100	19.682	100		19.328	100		18.943	100%		18.594	100	18.464	100%	18.351	100%	18.265	100%	18.150	100%
	Historische cijfers																				
	Prognose																				
	Peildatum i.v.m. groei																				

Voortgezet onderwijs

Op 01.10 in:	2017	2018	2019	2020	2021	
Overige lln.	11.746	11.765	11.850	11.615	11.381	
LWOO-lln.	600	327	0	0	0	
Pro-lln.	415	415	407	397	391	3,32% van totaal
Totaal VO	12.761	12.507	12.257	12.012	11.772	- 2% per jaar
VSO-lln. cf. MJB	522	490	435	390	375	
VSO-lln. % cf. MJB	4,09%	3,92%	3,55%	3,25%	3,19%	

7.4 Meerjarenbegroting

De meerjarenbegroting voor De Westfriese Knoop ziet er als volgt uit:-

MEERJARENBEGROTING SCHOOLJAAR					
Baten	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
lichte ondersteuning	3.086.068	3.029.571	2.980.015	2.937.983	2.916.689
zware ondersteuning	6.860.662	6.814.748	6.702.266	6.608.269	6.558.364
verevening zware ondersteuning (pers)	-667.559	-538.838	-271.836		
verevening zware ondersteuning (mat)	-5.429	-3.551	-1.058		
verevening zware ondersteuning	-672.988	-542.389	-272.893		
grensverkeer SBAO in	9.330	9.330	9.330	9.330	9.330
overdrachtverplichting van SBAO	0	0	0	0	0
regeling schoolmaatschappelijk werk	31.911	30.170	29.010	27.850	27.269
overige baten	336.064	175.000	0	0	0
geormerkte subsidies en bijdragen voor specifieke programma's in het ondersteuningsplan	0	0	0	0	0
Totale baten	9.651.047	9.516.431	9.447.727	9.583.432	9.511.652
Lasten	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
afdracht SO, teldatum, (via DUO)	2.154.275	2.190.761	2.180.896	2.162.150	2.143.895
afdracht SO, peildatum, (tussentijdse groei SO), ondersteuningsbekostiging	110.849	163.763	154.882	154.882	154.882
afdracht SO, peildatum, (tussentijdse groei SO), basisbekostiging	50.110	61.007	57.673	57.673	57.673
grensverkeer SBAO uit	23.325	27.990	27.990	27.990	27.990
overdrachtsverplichting aan SBAO	1.337.633	1.451.310	1.362.577	1.339.252	1.306.597
Programma 1 Kwaliteit van de basisondersteuning	725.563	708.237	700.000	694.000	690.000
Programma 2 Ondersteuningsvoorzieningen	743.176	731.000	715.000	690.000	670.000
Programma 3 Ontwikkelingslijnen	2.964.549	3.075.468	3.197.500	3.068.750	3.050.000
Programma 4 Onderwijs-jeugdzorg	30.000	29.000	27.000	27.000	27.000
Programma 5 Professionalisering-innovatie	440.000	420.000	420.000	420.000	250.000
Programma 6 Beheer en organisatie	1.054.000	996.000	899.500	915.500	856.500
totaal programma's	5.957.288	5.959.705	5.959.000	5.815.250	5.543.500
Totale lasten	9.633.480	9.854.536	9.743.018	9.557.197	9.234.537
Resultaat	17.567	-338.105	-295.291	26.235	277.115

De meerjarenbegroting voor het swv vo staat hieronder. De begrote negatieve saldi zullen hierbij gedekt worden vanuit de opgebouwde reserve van € 1,9 mln.

1 Staat van baten en lasten 2018 t/m 2022

	Begroting 2018 €	Begroting 2019 €	Begroting 2020 €	Begroting 2021 €	Begroting 2022 €
Baten					
3.1. (Rijks)bijdragen	16.471.881	16.048.465	15.603.977	15.220.822	14.916.408
3.5. Overige baten	94.000	94.000	94.000	94.000	94.000
	16.565.881	16.142.465	15.697.977	15.314.822	15.010.408
Lasten					
4.1. Personele lasten	425.440	385.958	391.200	393.878	395.469
4.2. Afschrijvingen	13.600	13.700	13.700	12.650	11.500
4.3. Huisvestingslasten	33.500	32.500	32.500	32.500	32.500
4.4. Overige instellingslasten	736.000	694.150	636.200	633.450	630.600
4.5. Doorbetaling schoolbesturen	15.894.083	15.768.331	15.063.535	14.314.474	13.772.047
	17.102.623	16.894.639	16.137.135	15.386.952	14.842.116
Saldo baten en lasten	-536.742	-752.174	-439.158	-72.130	168.292
Financiële baten en lasten					
5. Financiële Baten en Lasten	2.250	2.250	2.250	2.250	2.250
Financiële baten en lasten	2.250	2.250	2.250	2.250	2.250
Resultaat	-534.492	-749.924	-436.908	-69.880	170.542

Epiloog

Als besturen van beide samenwerkingsverbanden zijn wij er trots op dat we een gezamenlijk plan hebben. Tijdens de totstandkoming van het plan hebben wij gemerkt hoe nodig en zinvol de samenwerking tussen beide verbanden en onderwijssectoren is. We hebben ons gerealiseerd, en realiseren ons nog steeds wat dit plan van ons gaat vergen, want we zijn een stevig commitment met elkaar aangegaan. Dat commitment betekent dat we in de komende jaren echt en oprecht diepgaand elkaars overtuigingen, mogelijkheden en beperkingen zullen moeten onderzoeken. Dat we gezamenlijk naar nieuwe wegen zoeken om nog beter onderwijs en ondersteuning te bieden aan de ruim 30.000 leerlingen in onze regio, om als onderwijs van nog meer waarde te zijn voor de West-Friese samenleving. En om onze leerlingen, en m.n. die leerlingen die om wat voor reden ook in een kwetsbare positie verkeren, uit te dagen tot en toe te rusten voor een waardevolle bijdrage aan die samenleving.

Mooie woorden, recht uit ons hart. Maar in onze daden en vooral in die van de collega's van de samenwerkingsverbanden en al die collega's op de scholen in onze regio moeten die woorden gaan leven, opdat elke leerling en elke ouder gaat voelen en merken wat ons drijft. Goed en passend onderwijs voor elke leerling. Elke dag weer.

Vanuit onze verantwoordelijkheid als bestuurders van beide samenwerkingsverbanden zullen we erop toezien dat deze drijfveren goed zichtbaar blijven in de uitvoering van dit plan. Met die uitvoering wensen we iedereen in de praktijk van de samenwerkingsverbanden en de scholen enorm veel succes.

Hans Nijdeken	- voorzitter bestuur SWV VO West-Friesland
Leo Wijker	- voorzitter bestuur SWV De Westfriese Knoop

Bijlagen

Bijlage 1 – *De afspraken (procedure en criteria) die de bevoegde gezagsorganen hebben gemaakt over de verdeling, besteding en toewijzing van de middelen voor ondersteuning en de voorzieningen voor ondersteuning aan de scholen, inclusief een meerjarenbegroting.*

Samenwerkingsverband vo

Een belangrijke manier om professionalisering aan te jagen en te ondersteunen is het inzetten van middelen. De lijn van het samenwerkingsverband is dat zoveel mogelijk middelen van het samenwerkingsverband beschikbaar komen voor de uitvoering van de ondersteuning op de scholen en voor het mede faciliteren van de professionalisering. Hierover zijn in het samenwerkingsverband al de volgende afspraken gemaakt:

- a. De voormalige rugzakmiddelen, de middelen die beschikbaar waren voor voorzieningen Optimaal Speciaal en de middelen die samenhangen met de inzet van ambulant begeleiders, worden naar de scholen doorgesluisd op basis van een verdeelsleutel die gebaseerd is op een historische verdeling en de ontwikkeling van het leerlingenaantal van de school.
- b. Voor de verdeling van de LWOO-middelen die vanaf het schooljaar 2015-2016 onder het samenwerkingsverband zijn komen te vallen, is gekozen voor opting out van de landelijke LWOO-criteria en voor het principe van de populatiebesteding waarbij scholen middelen ontvangen die correleren met het percentage LWOO-leerlingen dat zij in de periode 2011-2014 hadden, en met de ontwikkeling in hun aantal leerlingen in de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg.
- c. Het samenwerkingsverband zal middelen reserveren ter ondersteuning van diverse professionaliseringsactiviteiten op scholen en binnen het samenwerkingsverband.

Voor de komende jaren zijn de volgende ontwikkelingen te verwachten qua inzet van middelen:

- a. Voor de verdeling van de LWOO-middelen die vanaf het schooljaar 2015-2016 onder het samenwerkingsverband komen te vallen, is gezocht naar een wijze die optimaal ruimte biedt aan scholen om alle leerlingen de benodigde ondersteuning te bieden en hun medewerkers daarvoor toe te rusten. Daartoe besloot het samenwerkingsverband te kiezen voor de wettelijk geboden mogelijkheid voor een opting out van de landelijke LWOO-criteria. Het samenwerkingsverband koos hierbij voor het principe van de populatiebesteding waarbij scholen middelen ontvangen die correleren met het percentage LWOO-leerlingen dat zij de afgelopen vier jaar hadden.
- b. Het samenwerkingsverband zal middelen reserveren ter ondersteuning van diverse professionaliseringsactiviteiten op scholen en binnen het samenwerkingsverband.

Samenwerkingsverband De Westfriese Knoop

Het financieel perspectief van samenwerkingsverbanden veranderde sterk met de invoering van Passend Onderwijs. De financiële consequenties van het nieuwe stelsel werden en worden geleidelijk doorgevoerd. Hierbij zijn drie fasen te onderscheiden:

- 1) het overgangsjaar (schooljaar 2014/15);
- 2) de jaren waarin sprake is van verevening van gelden (schooljaren 2016/17 tot en met 2019/2020);
- 3) De (in financieel opzicht) eindsituatie (de periode daarna, vanaf schooljaar 2020/21).

De bekostiging van het samenwerkingsverband is gestart op 1-8-2014 gebaseerd op de teldatum

1-10 van het voorafgaande schooljaar (t-1 systematiek). Als peildatum voor tussentijdse instroom geldt 1 februari van elk kalenderjaar. Het samenwerkingsverband ontvangt alle middelen voor de lichte ondersteuning (voorheen WSNS; bekostiging SBO >2%) en geleidelijk alle middelen voor zware ondersteuning (voorheen deelname speciaal onderwijs en leerlinggebonden financiering).

We bevinden ons momenteel in fase 2. Hieronder staan de stappen waarin de nieuwe bekostiging wordt ingevoerd:

- 2018-2019: Het correctiebedrag wordt bij een positieve verevening voor 60% van het normatief ondersteuningsbudget afgetrokken;
- 2019-2020: Het correctiebedrag wordt bij een positieve verevening voor 30% van het normatief ondersteuningsbudget afgetrokken;
- 1 augustus 2020: De verevening is afgerond. Alle samenwerkingsverbanden krijgen nu naar verhouding evenveel geld om de ondersteuning aan leerlingen vorm te geven.

Het (financieel) meerjarenbeleid van het samenwerkingsverband is gericht op:

- Het verder versterken van de basisondersteuning op alle scholen;
- Tijdelijke extra ondersteuningsarrangementen waardoor leerlingen op de eigen school onderwijs kunnen blijven volgen;
- De samenwerking tussen scholen onderling in de knooppunten, waarbij het thuisnabij arrangeren van de ondersteuning centraal staat; dit in afstemming, via de gebiedsteams, met de jeugdzorg;
- Tijdelijke extra ondersteuningsarrangementen op het niveau van het samenwerkingsverband, waardoor leerlingen op de eigen school onderwijs kunnen blijven volgen;
- Facilitering van terugplaatsingen speciaal (basis) onderwijs naar regulier onderwijs;
- Kwalitatieve goede voorzieningen waarbij de handelingsgerichte arrangementen uitgangspunt voor de leerling zullen zijn;
- Meer tijdelijke plaatsingen in het speciaal (basis) onderwijs;
- Een kleine centrale dienst (directievoering; beleid en budgetvoering; kwaliteitsprocessen en administratie);
- Professionaliseringsactiviteiten voor leerkrachten; intern begeleiders en directeuren, waarbij scholen een maximale ruimte krijgen om op basis van de afspraken in het ondersteuningsplan zich verder te ontwikkelen:

Met de betrokken besturen is een financieringsmodel afgesproken, waarbij scholen een maximale ruimte krijgen om op basis van de afspraken in het ondersteuningsplan zich verder te ontwikkelen. Het model geeft de besturen en schoolleiders de beste mogelijkheden om passende professionalisering zelf te organiseren, zij zijn budgetverantwoordelijk; kunnen de middelen preventief inzetten waarbij samenwerking in het knooppunt versterkend kan zijn. Bovendien:

- Er ontstaat een grote autonomie voor professionals in de regio;
- De systematiek is eenvoudig en transparant;
- Er is weinig overhead in het samenwerkingsverband nodig waardoor zoveel mogelijk middelen naar de leerlingen gaan;
- De verdeling is op gelijke gronden (bedrag per school + bedrag per leerling);
- De middelen zijn snel beschikbaar.

Verdere afspraken:

- Het bestuur heeft zelf de mogelijkheid om middelen op basis van ondersteuningsbehoeften van scholen gedifferentieerd in te zetten;

- Bij problemen in de facilitering lost het schoolbestuur dit zelf op; waar nodig in overleg met het samenwerkingsverband;
- Er is een flexibele schil van expertise vanuit het centrum voor passende ondersteuning (P²O) beschikbaar.

Middelen volgen de leerling:

- bij inschrijving tussen 1-10 en 1-2 is de verwijzende school verantwoordelijk voor de bekostiging van de basisbekostiging (€ 2986) in het daaropvolgend schooljaar;
- bij (tijdelijke)terugplaatsing van een leerling met een tlv vanuit het s(b)o volgen gedurende het schooljaar na overplaatsing de ondersteuningsmiddelen en/of de expertise de leerling voor dat deel /die periode dat deze leerling deelneemt aan het regulier basisonderwijs.

Middelen worden aan schoolbesturen uitgekeerd. Schoolbesturen verantwoorden inzet middelen zelf binnen het eigen jaarverslag en op basis van een gemeenschappelijk format als onderdeel van het jaarverslag aan elkaar binnen het samenwerkingsverband.

Ad 1: Groeibekostiging so-scholen (artikel 18a WPO, lid 8i): Indien op de peildatum 1 februari het aantal leerlingen dat door het samenwerkingsverband toelaatbaar is verklaard tot het speciaal onderwijs en is ingeschreven op scholen voor speciaal onderwijs behorend tot cluster 3 en 4, meer bedraagt dan op 1 oktober daaraan voorafgaand, draagt het samenwerkingsverband voor het verschil per leerling een bedrag voor de ondersteuningsbekostiging en materiele bekostiging over aan de school waar de leerling is ingeschreven. Het bedrag is afhankelijk van de in de toelaatbaarheidsverklaring opgenomen ondersteuningsbehoefte van de leerling en komt overeen met de normbedragen die bij ministeriële regeling worden vastgesteld. De overdracht heeft betrekking op het schooljaar dat volgt op de genoemde peildatum.

Ad 2: Overdracht bekostiging ontoereikend budget so-scholen (artikel 18a WPO, lid 8j): indien de vanuit de overheid beschikbare gestelde bekostiging niet voldoende is om daaruit de verplichtingen te voldoen, dragen alle scholen en scholen voor speciaal onderwijs cluster 3 en 4, waarvan één of meer vestigingen zijn gelegen in het gebied van het samenwerkingsverband, de ontbrekende bekostiging over aan het samenwerkingsverband. De ontbrekende bekostiging wordt berekend door het totale tekort te delen door het aantal leerlingen op de bovengenoemde scholen op de teldatum van het voorafgaande schooljaar.

Ad 3: Overdracht bekostiging ontoereikend budget sbo-scholen (art. 18a WPO lid 8h): indien de vanuit de overheid beschikbare gestelde bekostiging niet voldoende is om daaruit de verplichtingen te voldoen, dragen de bevoegde gezagsorganen van de gezamenlijke basisscholen in het samenwerkingsverband de ontbrekende bekostiging over aan het samenwerkingsverband.

De ontbrekende bekostiging wordt berekend door het totale tekort te delen door het aantal leerlingen op de basisscholen op de teldatum van het voorafgaande schooljaar. De vrije ruimte in de meerjarenbegroting zijn de middelen, die na aftrek van de verplichtingen worden verdeeld volgens de onderstaande verdeelsleutel:

- 1) Elke school ontvangt een basisbedrag voor (lichte en zware) ondersteuning.
- 2) Elke school ontvangt daarnaast een bedrag per leerling voor (lichte en zware) ondersteuning.
- 3) Het resultaat komt in de komende jaren, bij ongewijzigd beleid en bij een positief saldo, ten goede aan het bedrag voor ondersteuning van de basisscholen.

Besturen leggen in overleg met de onder het bestuur ressorterende scholen achteraf verantwoording (volgens vastgesteld format) over de ingezette middelen af.

Bijlage 2 – Afspraken kwaliteit basisondersteuning

Hieronder is de uitdaging om te komen tot goede afspraken over de kwaliteit van de basisondersteuning voor het primair en voortgezet onderwijs in de regio opgepakt. Het resultaat is een overzicht van de standaard van de kwaliteit van de basisondersteuning voor alle scholen in het primair en voortgezet onderwijs. In po en in vo kunnen eventueel nog specifieke afspraken worden gemaakt. Deze zijn te vinden op de website van dat samenwerkingsverband.

Toerusting personeel

1. Er wordt op alle lagen gestructureerd gewerkt aan het verbeteren van het lesgeven
2. Er wordt op alle lagen gestructureerd gewerkt aan het vergroten van deskundigheid rond basisondersteuning
3. Er is een scholingsplan met aandacht voor deskundigheid in leerlingenondersteuning voor alle lagen
4. Er is voldoende deskundigheid in alle lagen in het ondersteunen van leerlingen en er wordt gestructureerd gewerkt aan het vergroten van de deskundigheid rond ondersteuning
5. Leraren zijn voldoende toegerust voor het uitvoeren van klassenmanagement
6. Leraren zijn voldoende toegerust voor het omgaan met leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling, werkhouding, gedrag of een combinatie van behoeften op deze gebieden
7. Het personeel heeft voldoende communicatieve vaardigheden

Handelings- en opbrengstgericht werken in de school

8. De school werkt handelingsgericht
9. De school voert een actief veiligheidsbeleid
10. De school heeft een visie op leerlingondersteuning vastgesteld en voert hierop een helder beleid
11. De school werkt opbrengstgericht. Opbrengsten worden hier gezien in de meest brede zin van het woord.
12. De school heeft continu zicht op de ontwikkeling van leerlingen
13. De school draagt leerlingen zorgvuldig over
 - Er is, indien relevant, warme overdracht vanuit de voorgaande school en er is, indien relevant, warme overdracht naar een volgende school
 - Er is warme overdracht tussen de leerjaren
14. Leraren stemmen het onderwijsaanbod af op verschillen in ontwikkeling tussen leerlingen
15. Ondersteuning wordt geboden op basis van opgestelde plannen die periodiek geëvalueerd worden en aangepast worden op basis van observatiegegevens en onderzoeksgegevens

Ondersteuningsstructuur (route)

16. De ondersteuningsstructuur is duidelijk en de interne procedures zijn vastgelegd. De afspraken zijn concreet, hebben een vaste structuur, volgens een vast format en leiden tot praktijkgerichte oplossingen
17. De ondersteuningsstructuur wordt jaarlijks geëvalueerd en er wordt verantwoording over de resultaten van de ondersteuning afgelegd
18. De ondersteuningsmiddelen worden gericht ingezet

Op overeenstemming gericht overleg (OOGO) en instemming op handelingsdeel OPP

19. Ouders/verzorgers worden geïnformeerd over de ontwikkeling van hun kind
20. Ouders/verzorgers worden betrokken bij het opstellen en evalueren van plannen voor hun kind
21. Daar waar het kan worden leerlingen betrokken bij het opstellen en evalueren van de plannen

Specifieke ondersteuning in samenwerking met externe partners

22. De school werkt effectief samen met relevante partners in en om de school. Er wordt continu ingezet op versterking van deze samenwerking. 1 gezin1plan staat hierin voorop
23. De school heeft een effectief ondersteuningsteam

Dossierbeheer en leerlingvolgsysteem

24. Er is een protocol voor beheer en inzage van het leerlingvolgsysteem en dossiers

Aanvullend op bovenstaande afspraken komen de richtinggevende uitspraken basisondersteuning hoogbegaafdheid voor het primair onderwijs:

1. Leerkrachten hebben kennis van kenmerken en veel voorkomende eigenschappen en profielen van hoogbegaafdheid en zijn in staat deze te signaleren bij leerlingen. Zij (h)erkennen dat hoogbegaafde leerlingen specifieke onderwijs- /ondersteuningsbehoeften hebben welke vragen om aanpassingen in lesstof en wijze van ondersteuning om ook hen voldoende kans te bieden om binnen het onderwijs tot **leren** te komen;
2. Alle scholen binnen het samenwerkingsverband hanteren een structurele vorm van vroegtijdige signalering van hoogbegaafde kinderen, bijvoorbeeld met behulp van een signaleringsprotocol zoals het SIDI-3, Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH), Surplus (Signaal Digitaal), Hoogbegaafdheid in Zicht, of een eigen kwalitatief instrument;
3. Alle scholen binnen het samenwerkingsverband kunnen binnen hun basisondersteuning de volgende onderwijsaanpassingen treffen voor hoogbegaafde leerlingen:
 - a. Reguliere instructies en reguliere lesstof t.a.v. de kerndoelen **compact** aanbieden, zodanig dat voor hoogbegaafde leerlingen onnodige (in)oefening en herhaling wordt vermeden (N.B.dit reeds vanaf de kleuterbouw);
 - b. Binnen de door compacten vrijgekomen lestijd op structurele wijze **verrijkende leerstof** of rijke opdrachten aanbieden, zodanig dat deze de status heeft/hebben van vervangende en volwaardige lesstof (N.B. hiermee wordt voorkomen dat enkel versneld door reguliere lesstof wordt gegaan);
 - c. Wanneer een verrijkend leeraanbod onvoldoende soelaas biedt, bijvoorbeeld vanwege een (zeer) grote didactische voorsprong van de leerling, kan **versnellen** worden overwogen. Wij adviseren om versnellen in de vorm van het overslaan van een leerjaar of het versneld doorlopen van de lesstof van twee leerjaren in één leerjaar, te beschouwen als extra ondersteuning van een basisschool. De beslissing om wel of niet te versnellen wordt *goed onderbouwd* en in *multidisciplinair overleg* genomen. Zowel factoren van het kind als omgevingsfactoren dienen bij de beslissing te worden meegewogen;
4. Hoogbegaafde kinderen ontvangen op **structurele** wijze instructie en **coachende begeleiding** bij hun leerproces en persoonlijke ontwikkeling;
5. Elke school is bekend met de mogelijkheden voor en maakt waar nodig gebruik van de **inzet van deskundigen op het gebied van hoogbegaafdheid**. Dit kan een begaafdheids- of talent coördinator vanuit de eigen school of het schoolbestuur zijn of een deskundige hoogbegaafdheid van het samenwerkingsverband.

Bijlage 3 – De procedure en de criteria voor de plaatsing van leerlingen op de speciale scholen voor in het samenwerkingsverband en op scholen voor speciaal onderwijs en voor voortgezet speciaal onderwijs.

Samenwerkingverband vo

Procedures moeten uiteraard dienstbaar zijn aan het plaatsingsproces en overbodige bureaucratie tegengaan. Een belangrijke rol hierbij speelt de Toewijzingscommissie Ondersteuning (TCO). Elke aanvraag voor een toelaatbaarheidsverklaring (tlv) voor een voorziening in de diepteondersteuning wordt behandeld door de TCO. Hierin hebben ook de onafhankelijke deskundigen zitting wier oordeel voorwaardelijk is voor het afgeven van een tlv voor het VSO.

De TCO hanteert geen strakke criteria in de zin van afvinklijstjes om te bepalen of een leerling in aanmerking komt voor diepteondersteuning. De focus ligt op het bepalen van hoe het best voorzien kan worden in de ondersteuningsbehoeften van de leerling. De procedures van de TCO zijn zo licht en snel mogelijk. Vanaf het moment van aanleveren van een compleet dossier bij een aanvraag (waarin het OPP een centrale rol speelt), is afhandeling van de aanvraag binnen twee weken het streven. De TCO bevordert daarnaast de voortdurende focus op mogelijke terugplaatsing van leerlingen uit het VSO naar het VO door zo min mogelijk toelaatbaarheidsverklaringen te verstrekken met een geldigheidsduur van langer dan twee jaar. In de komende jaren zal bekeken worden hoe effectief deze procedures zijn, of er sprake is van overbodige bureaucratie en waar bijstelling nodig is.

Vanaf 1 januari 2016 is het samenwerkingsverband verantwoordelijk voor het afgeven van toelaatbaarheidsverklaringen voor het PrO. Elke VO-school kan een dergelijke aanvraag indienen; in de praktijk is hier veelal een van de PrO-scholen bij betrokken. De aanvraag moet voldoen aan de eisen die hieraan gesteld worden in het Inrichtingsbesluit WVO art. 15d lid 1. Vanaf 2016 moeten leerlingen voor 1 oktober een toelaatbaarheidsverklaring hebben. Met de scholen zijn nadere afspraken gemaakt over het uiterste tijdstip van indienen van de aanvraag en over een spoedprocedure voor aanmeldingen na de zomervakantie. De aanvragen worden behandeld door de TCO die voor deze casussen uitgebreid wordt met een deskundige uit het PrO en een deskundige uit het vmbo. Dit maakt integrale bespreking van leerlingen en hun specifieke ondersteuningsbehoefte op het grensvlak van vmbo en PrO goed mogelijk. Een toelaatbaarheidsverklaring voor het PrO wordt door de TCO verleend indien een leerling voldoet aan de landelijke criteria zoals beschreven in het Inrichtingsbesluit art. 15d of aan de criteria voor bijzondere groepen zoals beschreven in het Inrichtingsbesluit art. 15e.

Specifieke procedures gelden m.b.t. verzuim. Het samenwerkingsverband houdt in nauwe afstemming met de Regionale Meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC) een lijst bij van de (dreigende) thuiszitters. In de TCO wordt besproken of er rond een (dreigende) thuiszitter acties gepland dienen te worden en welke instrumenten, bijv. de inzet van een transitiecoach daarbij benut worden. Waar er rond de problematiek van thuiszitters en voortijdig schoolverlaters ingrepen op systeemniveau nodig zijn, wordt de casuïstiek ingebracht in het Alarmteam VSV, waarin RMC, het mbo en het samenwerkingsverband gezamenlijk kijken naar waar de afspraken op systeemniveau bijgesteld dan wel strakker aangetrokken moeten worden. Voor de komende jaren zal ingezet worden op het steeds tijdiger melden van (dreigende) thuiszitters door de scholen, op het actueel houden van de lijst thuiszitters en op het steeds beter benutten van alle voorzieningen, aangevuld met de specifieke expertise en instrumenten van de leerplichtambtenaren, om deze leerlingen in het onderwijs te houden.

Samenwerkingsverband De Westfriese Knoop

Ondersteuningstoewijzing kent de volgende uitgangspunten;

- het handelingsgerichte arrangeren (zie hieronder) staat centraal;
- regulier waar mogelijk; speciaal waar nodig;
- centraal staat de ondersteuningsbehoefte van de leerling/leerkracht;
- ondersteuningstoewijzing gebeurt binnen de mogelijkheden van het financiële systeem en waar nodig in afstemming met jeugdzorg (één gezin; één kind; één plan).

Wanneer er door een ondersteuningsteam geen mogelijkheden meer in het kader van de extra ondersteuning wordt gezien, schakelt de IB'er van de school de trajectbegeleider van het knooppunt in. De trajectbegeleider krijgt inzage in het groeidocument. Tegelijkertijd wordt gekeken of binnen de ondersteuningsprofielen van de scholen in het knooppunt wel een basisschool het passende aanbod kan verzorgen. Ouders nemen deel aan het overleg.

De trajectbegeleider overweegt de volgende mogelijkheden:

- wanneer wenselijk: aanvullend onderzoek (2e deskundigheidsonderzoek; kan ook door externe ((medische)) deskundige worden afgegeven) indien plaatsing in de diepteondersteuning wordt overwogen;
- extra ondersteuning gericht op de leerkracht;
- extra ondersteuning op leerling- dan wel groepsniveau;
- extra ondersteuning tbv jeugdzorg;
- in afstemming met vertegenwoordiger gebiedsteam een combinatie van extra ondersteuning onderwijs en jeugdhulp, waarbij de regie op casusniveau wordt bepaald.

Profiel van de trajectbegeleider:

- hbo+/academische opleiding;
- beschikt over ruime ervaring in het onderwijs;
- kan goed reflecteren en omgaan met diverse belangen (conflicthantering);
- heeft goed zicht op de extra ondersteuningsmogelijkheden van het knooppunt en het samenwerkingsverband;
- heeft kennis van het onderwijs op de scholen van het knooppunt;
- is doortastend en stelt het belang van de leerling centraal;
- heeft kennis van de sociale kaart in West-Friesland;
- is flexibel inzetbaar.

Bekostiging van de extra ondersteuningsmogelijkheden vindt plaats binnen de middelen die aan de scholen worden toebedeeld en naar de besturen worden overgemaakt.

De directeur van de school beslist over:

- het vaststellen en (binnen budgettaire kaders) toewijzen van de individuele en/of groepsondersteuning met doel en tijdpad voor leerlingen uit het knooppunt.

De verantwoording voor de uitvoering van de extra ondersteuning ligt bij de desbetreffende school. Wanneer de ondersteuningsvraag de mogelijkheden van thuisnabij onderwijs overstijgt wordt plaatsing in een speciale (basis) school overwogen.

Toelaatbaarheidsverklaring

De toegang tot de speciale voorzieningen verloopt op aanvraag van het bevoegd gezag van de school waar de leerling aangemeld is of ingeschreven staat, via een toelaatbaarheidsverklaring die afgegeven wordt door de Commissie Toelating Speciale Onderwijsvoorziening (CTSO).

De CTSO is een onafhankelijke commissie. Deze voert alleen een procedurecheck uit. Aanvraag gebeurt op basis van twee adviezen van deskundigen (een uit ondersteuningsteam en een van de trajectbegeleider).

De taak van de trajectbegeleider

De trajectbegeleider ondersteunt en adviseert de intern begeleider bij het aanleveren van een compleet dossier. Het dossier wordt op de volgende aandachtspunten beoordeeld:

- Bij het afgeven van een toelaatbaarheidsverklaring tot het speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs is een belangrijk criterium of de basisschool aantoonbaar minimaal heeft gedaan wat volgens de afspraken voor de basisondersteuning mag worden verwacht.
- De eerste deskundige checkt dit in relatie met het ondersteuningsprofiel van de school.
- Er moet zijn aangetoond dat de extra ondersteuning, die beschikbaar is in het samenwerkingsverband, doelmatig is ingezet en dat dit niet heeft geleid tot substantiële verbetering in het kunnen voldoen aan de onderwijsbehoeften van de leerling.
- Als extra ondersteuning niet is ingezet, moet duidelijk zijn beschreven welke argumenten of overwegingen daaraan ten grondslag liggen.
- Dit alles moet door de basisschool zijn beschreven in het groeidocument van samenwerkingsverband De Westfriese Knoop.
- Eventueel ingezet psychodiagnostisch onderzoek is ondersteunend ten aanzien van het bepalen en formuleren van de onderwijsbehoeften en ondersteuningsbehoeften.
- Het deskundigenoordeel is gebaseerd op algemeen erkende beroepsstandaarden,
- De leerling is (meermalen) in het ondersteuningsteam van de school besproken, er is gewerkt met handelingsplannen en deze zijn recentelijk geëvalueerd.
- De ouders/verzorgers participeren volledig of zijn zoveel als mogelijk betrokken in het proces.
- Het ondersteuningsteam is op grond van alle gegevens, zoals leerlingkenmerken, ervaring van de leerkracht, testen en toetsen, ontwikkeling, communicatie met ouders en eventueel externen tot de conclusie gekomen dat de school niet in voldoende mate tegemoet kan komen aan de onderwijsbehoeften van de leerling.
- De trajectbegeleider/school onderzoekt of een van de andere basisscholen binnen het knooppunt in staat is aan de ondersteuningsbehoeften van de leerling te voldoen.
- Indien geen van de knooppuntscholen aan de onderwijsbehoeften van de leerling kan voldoen, checkt de trajectbegeleider het advies voor een onderwijsinstelling waar het beste aan de onderwijsbehoefte van de leerling kan worden voldaan, waarbij de inhoudelijke handelingsgerichte kaders voor verwijzing S(B)O tot leidraad dienen.
- Het advies van de trajectbegeleider bestaat uit: schooltype, ondersteuningsintensiteit, duur van de plaatsing en doelstelling van de plaatsing, volledige of gedeeltelijke plaatsing.
- Ouders gaan akkoord met dit advies.
- De intern begeleider dient het dossier in bij de regionale CTSO. De CTSO beoordeelt het dossier procedureel en geeft een toelaatbaarheidsverklaring af.
- De trajectbegeleider zorgt voor een vlotte procesgang, om ongewenste escalaties en thuiszitten te voorkomen.
- De trajectbegeleider bewaakt ook de gemaakte afspraken m.b.t. duur en doel van de plaatsing en is de spil in het proces van terugplaatsing en waarborgt de continuïteit van het (terug)plaatsingsproces.

De taak van de commissie toelaatbaarheid speciale onderwijsvoorziening (CTSO):

- procedurele beoordeling van toelaatbaarheid van de onderwijsvoorzieningen voor speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs;
- procedurele beoordeling herindicaties zittende s(b)o leerlingen; voor zittende leerlingen in het s(b)o waarvan de huidige indicatie verloopt wordt onderstaande procedurecheck in "light" vorm uitgevoerd;
- verslaglegging aan het bestuur van het samenwerkingsverband, waarin opgenomen kengetallen inzake afgegeven toelaatbaarheidsverklaringen en aanbevelingen betreffende te bieden ondersteuning.

De HGW criteria

Handelingsgerichte kaders verwijzing S(B)O: inhoudelijk

Onderstaande kaders dienen als leidraad om te bepalen of een leerling een advies richting een school voor speciaal basisonderwijs (SBO) of speciaal onderwijs (SO) krijgt.

TOELAATBAARHEID SBO: SPECIAAL BASISONDERWIJS

Er is sprake van specifieke onderwijsbehoeften met betrekking tot werkhouding, sociaal-emotionele ontwikkeling/gedrag en cognitie.

Algemeen

De specifieke onderwijsbehoeften liggen hoofdzakelijk op het gebied van werkhouding, op sociaal-emotioneel gebied/gedrag en/of een cognitieve beperking.

In veel gevallen is sprake van een combinatie van specifieke onderwijsbehoeften.

Bij het afgeven van een toelaatbaarheidsverklaring voor het SBO is doorslaggevend de constatering dat de huidige basisschool of een andere basisschool uit het knooppunt niet in staat is aan de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van het kind te voldoen, ook niet met inzet van specifieke arrangementen.

De drie speciale basisscholen in de regio hebben zich ontwikkeld tot SBO met verbrede instroom, dat wil zeggen dat zij ook leerlingen toelaten die meer begeleiding en ondersteuning nodig hebben, dan in de basisondersteuning van de SBO-school wordt geboden. Deze extra ondersteuning staat omschreven in het ondersteuningsprofiel van de scholen. In de afweging toelaatbaar tot SBO met verdiepte instroom zal het ondersteuningsteam van de SBO-school nadrukkelijk worden betrokken.

Werkhouding

- Er is sprake van een onvoldoende, bij de leeftijd passende taakhouding en zelfstandigheid. De leerling komt (bijna) alleen tot werken bij 1:1 begeleiding en/of bekende, eenvoudige leertaken.

Sociaal-emotionele ontwikkeling en gedrag op school

- Uit observaties van de leerkracht, IB-er en extern deskundige (vanuit het ondersteuningsteam, maar mogelijk ook vanuit de Jeugdhulpverlening) blijkt dat de leerling zich niet leeftijdsadequaat ontwikkelt. Voorbeelden van sociaal-emotionele problematiek zijn: faalangst, angst in het algemeen of specifiek voor..., onvoldoende impulscontrole, onvoldoende regulatie van emoties, onvermogen in sociale situaties (m.n. met leeftijdsgenoten), onvermogen in het aangaan van vertrouwensrelaties met volwassenen, somberheid, weinig zelfvertrouwen enz.
- In uitzonderlijke gevallen is sprake van gedragsproblemen thuis en geen gedragsproblemen op school. Deze gedragsproblemen thuis moeten door extern deskundigen als "reactief" op de schoolsituatie worden beoordeeld.

Cognitie

- Uit individueel afgenomen psychodiagnostisch onderzoek blijkt dat er sprake is van een cognitieve beperking: intelligentiequotiënt rond de 55; of een disharmonisch profiel tussen

of in de schalen. Hierdoor is de verwachting is dat de leerling voor meerdere vakken een tweede leerlijn zal moeten volgen, met daarbij aangepaste instructie.

- Bij leerlingen met een IQ tussen 55 en 70 geldt dat zij voldoende zelfredzaam en voldoende weerbaar moeten zijn voor het onderwijsaanbod in en de specifieke setting van de speciale basisschool. Zij moeten kunnen profiteren van sociale vaardigheidstraining die wordt geboden en aansluiting vinden bij groepsgenoten.
- Uit individueel afgenomen psychodiagnostisch onderzoek blijkt dat er geen sprake is van een algehele cognitieve beperking, maar wel sprake is van een specifieke intelligentieopbouw, waardoor leerachterstanden kunnen worden verklaard. Voorbeelden hiervan zijn: neuropsychologische problematiek (aandacht, concentratie en geheugen), specifieke leerstoornissen (ernstige dyslexie), taalstoornissen of ontwikkelingsstoornissen (bijvoorbeeld ASS).

Algemene onderwijsbehoeften op basis van kindkenmerken:

- De leerling heeft het nodig dat eisen en verwachtingen ten aanzien van de leerontwikkeling worden aangepast aan het tempo en niveau van de leerling.
- De leerling heeft verlengde instructie en pre-teaching nodig.
- De leerling heeft enkelvoudige opdrachten nodig.
- De leerling heeft opdrachten nodig, waarbij niet meer dan één strategie centraal staat en waar mogelijk met visuele ondersteuning.
- De leerling heeft activiteiten nodig, waarmee hij geleerde vaardigheden zelfstandig kan herhalen (inslijpen/automatiseren) en waarbij hij direct feedback krijgt (zelfcorrigerend materiaal of een zeer nabije leerkracht).
- De leerling heeft kleine leerstofstappen, korte taken en veelvuldige directe feedback nodig.
- De leerling heeft meer tijd nodig.
- De leerling heeft een specifieke instructie en training nodig om zich didactische, sociale en persoonlijke vaardigheden eigen te maken.
- De leerling heeft een leerkracht nodig met empathie, geduld en specifieke vakkennis en die in staat is tot het geven van individuele aandacht en het stellen van grenzen.

Samenvatting:

Er is sprake van:

- Leerachterstanden:
De leervorderingen vertonen een aanmerkelijke achterstand ten opzichte van klasgenoten bij alle elementaire schoolse vaardigheden en/of in relatie tot de eigen intellectuele capaciteiten.

en/of

- Pedagogische en didactische beperkingen: De leerling heeft een onderwijsbehoefte welke in de huidige optimale reguliere onderwijsleersituatie niet in voldoende mate kan worden beantwoord, ook niet met inzet van extra ondersteuning of ingezette arrangementen.

en/of

- Reactief gedrag van de leerling: De leerling heeft aanzienlijke reactieve emotionele problemen door gevoelens van tekort schieten, die zich uiten in een negatief zelfbeeld, een negatieve competentiebeleving ten aanzien van het leren (duidelijk last van de problemen) en een negatief gevoel van welbevinden.

waarbij:

- De reguliere basisschool niet in voldoende mate in staat is aan de onderwijsbehoeften van de leerling te voldoen.

- Inzet van specifieke arrangementen of ondersteuning niet hebben geleid tot of niet leiden tot een positieve ontwikkeling ten aanzien van bovenstaande.
- De leerling niet de specifieke omgeving van het SO nodig heeft, maar past binnen het aanbod van de speciale basisschool in de basisondersteuning of breedtezor

TOELAATBAARHEID SPECIAAL ONDERWIJS CLUSTER 3: SPECIAAL ONDERWIJS VOOR ZEER MOEILIJK LERENDE KINDEREN

Er is sprake van zeer specifieke onderwijsbehoeften met betrekking tot cognitie, zelfredzaamheid en reactieve problemen in het sociaal-emotionele gebied.

Algemeen

Bij het afgeven van een toelaatbaarheidsverklaring voor het speciaal onderwijs voor zeer moeilijk lerende kinderen is doorslaggevend de constatering dat de huidige basisschool of een andere basisschool uit het knooppunt niet in staat is aan de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van het kind te voldoen en dat dit ook geldt voor de speciale school voor basisonderwijs. Er is zeer specifieke expertise en een specifiek schoolklimaat noodzakelijk om de leerling te kunnen bieden wat hij nodig heeft.

Cognitie:

- Uit individueel afgenomen psychodiagnostisch onderzoek blijkt dat er sprake is van een cognitieve beperking.
- Bij een IQ < 55: De leerling heeft voortdurend de begeleiding en ondersteuning van de leerkracht nodig bij het volledige schoolprogramma.
- Bij een IQ 55-70, samengaan met een beperking in de onderwijsparticipatie, die blijkt uit leer-/ontwikkelingsachterstand of het ontbreken van algemene leervoorwaarden en een zeer geringe sociale redzaamheid. Dit betekent dat de onderwijsbehoefte bestaat uit voortdurende ondersteuning bij het uitvoeren van (leer)taken.
- De leerling heeft de voortdurende ondersteuning van de leerkracht nodig om geleerde vaardigheden toe te kunnen passen in een andere, c.q. nieuwe situatie.
- Syndroom van Down: medische verklaring én een individueel psychodiagnostisch onderzoek, waarbij boven- en onderstaande criteria gelden.

Zelfredzaamheid:

Om het niveau van de zelfredzaamheid te bepalen wordt gebruik gemaakt van de SRZ (of de Vineland Screener voor jongere kinderen of laag functionerenden).

- De leerling vertoont in vergelijking met leeftijdgenoten een (zeer) zwakke zelfredzaamheid ten aanzien van algemene dagelijkse levensverrichtingen, zoals het zichzelf kunnen aan- en uitkleden, een gebrekkige zindelijkheid, eten met mes en vork, tafel dekken, bed opmaken e.d..
- De leerling vertoont in vergelijking met leeftijdgenoten een (zeer) zwakke zelfredzaamheid ten aanzien van de communicatie, zoals het verstaanbaar kunnen praten in meerwoordzinnen, vragen beantwoorden, contact zoeken en onderhouden, een boodschap kunnen overbrengen.
- De leerling vertoont in vergelijking met leeftijdgenoten een (zeer) zwakke zelfredzaamheid ten aanzien van taak- en werkhouding, zoals taakgerichtheid, langere tijd aan een opdracht

kunnen werken, doorwerken, werk afmaken zonder ondersteuning, hulp vragen, afleidbaarheid, samen kunnen werken.

- De leerling vertoont in vergelijking met leeftijdgenoten een (zeer) zwakke zelfredzaamheid ten aanzien van sociaal functioneren, zoals gerichtheid op contact maken, zich staande houden in een sociale situatie, kunnen omgaan met conflicten, sociale situaties kunnen inschatten en oorzaak-gevolgrelaties.

Reactieve problemen/sociaal-emotioneel:

- De leerling heeft meerdere keren per week voorbereiding nodig op het speelkwartier (met wie ga je spelen, wat ga je doen).
- De leerling heeft meer dan gemiddeld positieve feedback nodig.
- De leerling heeft meer dan gemiddeld communicatie nodig tussen school en ouders over de beleving op school.
- De leerkracht moet meer dan gemiddeld zijn best doen om contact te krijgen met de leerling.
- De leerling heeft langdurig last van gevoelens van somberheid, lusteloosheid, (sociale) angst en onzekerheid welke niet in de huidige onderwijssetting positief kunnen worden beïnvloed.
- De leerling zit een langere periode thuis, omdat hij/zij niet kan meedraaien op de huidige school.

Algemene onderwijsbehoeften op basis van bovengenoemde kindkenmerken:

- De leerling is aangewezen op een specifiek aan zijn beperkte verstandelijke vermogens afgestemd lesaanbod en aanspreekniveau.
- De leerling heeft een leeromgeving nodig die zeer prikkelarm en rustig is.
- De leerling heeft een instructie nodig in zeer kleine stappen met een vast stappenplan en met zeer veel voortdurende en blijvende herhaling.
- De leerkracht functioneert als model en geeft altijd les volgens het model voordoen, samendoen, zelf doen.
- De leerling heeft een aanpak nodig waarbij nieuwe vaardigheden moeten worden aangeleerd vanuit concrete ervaring en moeten aansluiten bij de belevingswereld van de leerling.
- De leerling heeft opdrachten nodig waarin één enkele vaardigheid wordt geoefend, welke wordt ondersteund met een visueel eindvoorbeeld en waarbij de leerling gebruik maakt van concrete materialen.
- De leerling heeft activiteiten nodig die structuur bieden met een stap voor stap plan en die zelfcorrigerend zijn met directe feedback.
- De leerling heeft een zeer geduldige en empathische leerkracht nodig die hem de tijd geeft om informatie te verwerken en hem beloont voor zijn inzet.
- De leerling heeft een leerkracht nodig die leerstof in hoeveelheid beperkt en structureert zodat de leerling succes kan ervaren.
- De leerling heeft altijd voor- en verlengde instructie nodig.
- De leerling heeft een leerkracht nodig die voortdurend ordening en structuur van buitenaf aanbiedt.

Samenvatting:

Er is sprake van:

- Leerachterstanden:
- De leerling heeft aanzienlijke en brede leerachterstanden ten gevolge van (ernstige) cognitieve beperkingen.

en:

- Beperkte zelfredzaamheid:
- De leerling heeft een beperkte zelfredzaamheid.

en

- Intensieve sociaal-emotionele problematiek:
- De leerling heeft een zodanige sociaal-emotionele hulpvraag, dat binnen de school langdurig en intensief ondersteuning en training moet worden geboden.

waarbij:

- De reguliere basisschool én de SBO-school niet in voldoende mate in staat zijn aan de onderwijsbehoeften van de leerling te voldoen.
- Inzet van specifieke arrangementen of ondersteuning niet hebben geleid tot of niet leiden tot een positieve ontwikkeling ten aanzien van bovenstaande.
- De leerling de specifieke omgeving van het SO nodig heeft.

TOELAATBAARHEID SO CLUSTER 3: SPECIAAL ONDERWIJS VOOR LANGDURIG ZIEKE KINDEREN, KINDEREN MET EEN ERNSTIGE (SENSO-) MOTORISCHE BEPERKING OF EEN MEERVOUDIGE BEPERKING

Er is sprake van zeer specifieke onderwijsbehoeften met betrekking tot cognitie, zelfredzaamheid, reactieve problemen in het sociaal-emotionele gebied, motoriek, revalidatie en medische verzorging.

Algemeen

Bij het afgeven van een toelaatbaarheidsverklaring tot het speciaal onderwijs is doorslaggevend de constatering dat de huidige basisschool of een andere basisschool uit het knooppunt niet in staat is aan de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van het kind te voldoen en dat dit ook geldt voor de speciale school voor basisonderwijs. Er is zeer specifieke expertise en een specifiek schoolomgeving noodzakelijk om de leerling te kunnen bieden wat hij nodig heeft.

Algemene onderwijsbehoeften op basis van kindkenmerken:

- De leerling heeft een gediagnosticeerd ziektebeeld of een lichamelijke beperking.
- De leerling is afhankelijk van gespecialiseerde (medische) zorg, continu of meerdere keren per dag (ook onder schooltijd).
- De leerling heeft een aangepaste leeromgeving nodig wat betreft ruimte, bed, verschoningsruimte, hygiëne, veiligheid en/of medicatiegebruik.
- De leerling maakt gebruik van (technische) aanpassingen. Zonder deze aanpassingen is het volgen van onderwijs niet mogelijk.
- De leerling heeft met grote frequentie therapie nodig voor voldoende ontwikkeling. Te denken valt aan fysio-, ergotherapie of logopedie.
- De leerling is onvoldoende zelfredzaam en is hierbij afhankelijk van volwassenen. Hierbij moet gedacht worden aan:
 - o Fysieke ondersteuning: hulp bij de dagelijkse verzorging.
 - o Educatieve ondersteuning: hulp bij organisatie- en planningsvaardigheden, t.g.v. van ziektebeeld/lichamelijke beperking.
 - o Medische ondersteuning met betrekking tot. het toedienen van medicatie e.d.

Aanvullende onderwijsbehoeften op basis van cognitieve kindkenmerken

- De leerling is aangewezen op een specifiek aan zijn beperkte verstandelijke vermogens afgestemd lesaanbod en aanspreekniveau.
- De leerling heeft een leeromgeving nodig die zeer prikkelarm en rustig is.
- De leerling heeft een instructie nodig in zeer kleine stappen met een vast stappenplan en met zeer veel voortdurende en blijvende herhaling.
- De leerkracht functioneert als model en geeft altijd les volgens het model voordoen, samendoen, zelf doen.
- De leerling heeft een aanpak nodig waarbij nieuwe vaardigheden moeten worden aangeleerd vanuit concrete ervaring en moeten aansluiten bij de belevingswereld van de leerling.
- De leerling heeft opdrachten nodig waarin één enkele vaardigheid wordt geoefend, welke wordt ondersteund met een visueel eindvoorbeeld en waarbij de leerling gebruik maakt van concrete materialen.
- De leerling heeft activiteiten nodig die structuur bieden met een stap voor stap plan en die zelfcorrigerend zijn met directe feedback.
- De leerling heeft een zeer geduldige en empathische leerkracht nodig die hem de tijd geeft om informatie te verwerken en hem belooft voor zijn inzet.
- De leerling heeft een leerkracht nodig die leerstof in hoeveelheid beperkt en structureert zodat de leerling succes kan ervaren.
- De leerling heeft altijd voor- en verlengde instructie nodig.
- De leerling heeft een leerkracht nodig die voortdurend ordening en structuur van buitenaf aanbiedt.

Samenvatting:

Er is sprake van:

- Leerachterstanden:
- De leerling heeft aanzienlijke en brede leerachterstanden ten gevolge van ernstige fysieke en of neurologische/neuropsychologische beperkingen.

en/of

- De leerling heeft aanzienlijke en brede leerachterstanden ten gevolge van (ernstige) cognitieve beperkingen.

en

- Beperkte zelfredzaamheid:
- De leerling heeft een beperkte zelfredzaamheid.

en

- Intensieve sociaal-emotionele problematiek:
- De leerling heeft een zodanige sociaal-emotionele hulpvraag, dat binnen de school langdurig en intensief ondersteuning en training moet worden geboden.

waarbij:

- De reguliere basisschool én de SBO-school niet in voldoende mate in staat zijn aan de onderwijsbehoeften van de leerling te voldoen.
- Inzet van specifieke arrangementen of ondersteuning niet hebben geleid tot of niet leiden tot een positieve ontwikkeling ten aanzien van bovenstaande.
- De leerling de specifieke omgeving van het SO nodig heeft.

TOELAATBAARHEID SO CLUSTER 4: SPECIAAL ONDERWIJS VOOR ZEER MOEILIJK OPVOEDBARE LEERLINGEN

Er is sprake van zeer specifieke onderwijsbehoeften met betrekking tot werkhouding, gedrag en leerachterstanden.

Algemeen

Bij het afgeven van een toelaatbaarheidsverklaring voor het speciaal onderwijs voor zeer moeilijk opvoedbare leerlingen is doorslaggevend de constatering dat de huidige basisschool of een andere basisschool uit het knooppunt niet in staat is aan de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van het kind te voldoen en dat dit ook geldt voor de speciale school voor basisonderwijs. Er is zeer specifieke expertise en een specifiek schoolomgeving noodzakelijk om de leerling te kunnen bieden wat hij nodig heeft.

Werkhouding:

- De leerling heeft onevenredig vaker en intensiever dan de andere leerlingen in de groep aandacht/aansturing/aanmoediging nodig in de taakcyclus.
- De leerling heeft onevenredig vaker dan andere kinderen voor- en verlengde- instructie, pre-teaching of remedial teaching nodig, waarbij andere factoren dan een zwakke cognitie een rol spelen.
- De leerling heeft erg veel structuur nodig.

Gedrag:

- De leerling laat meerdere keren per week fysiek of verbaal ongewenst gedrag zien richting andere kinderen of volwassenen.
- Het gedrag van de leerling is bedreigend voor de leerkracht, de (mede)leerlingen en overig personeel.
- De leerling is een gevaar voor zichzelf of zijn omgeving.
- De leerling zit (een langere periode) thuis, omdat hij/zij niet kan meedraaien op de huidige school.
- De leerling heeft meerdere keren per week extra toezicht nodig in vrije situaties.
- De leerling heeft meerdere keren per dag bijsturing nodig op storend gedrag in de klas.
- De leerling heeft meerdere keren per week (of per dag) extra stimulans nodig om mee te doen in de groep (samenwerken, contacten leggen)
- De leerling heeft meer dan gemiddeld communicatie nodig tussen school en ouders over het gedrag op school.

Leerachterstanden

- Als gevolg van sociaal-emotionele problematiek en/of gedragsstoornissen komt de leerling onvoldoende tot leren, waardoor leerachterstanden ontstaan.

Algemene onderwijsbehoeften op basis van bovengenoemde kindkenmerken:

- De leerling heeft een leerkracht nodig die systematisch, planmatig en met veel oog voor de onderwijsbehoeften van de leerling stap voor stap kan werken aan het (herstel van) schools functioneren van de leerling.
- De leerling heeft een schoolomgeving nodig waarin de veiligheid van een ieder is gegarandeerd, o.a. door de aanwezigheid van een time-out regeling, extra sociaal-

emotionele ondersteuning, gedragsspecialisten, ruimte voor fysieke activiteiten, maar ook door fysieke grenzen van het gebouw en de schoolomgeving.

Samenvatting:

Er is sprake van:

- Pedagogische beperkingen: De leerling heeft een onderwijsbehoefte welke in de huidige optimale reguliere onderwijsleersituatie en/of de huidige of beschikbare optimale SBO-setting niet in voldoende mate kan worden beantwoord, ook niet met inzet van extra ondersteuning of ingezette arrangementen.

en:

- Reactief gedrag van de leerling: De leerling heeft aanzienlijke (reactieve) emotionele problemen door gevoelens van boosheid, onmacht, angst, tekort schieten, die zich uiten in een negatief zelfbeeld en een negatieve competentiebeleving ten aanzien van het totale functioneren op school: in de omgang met volwassenen, medeleerlingen en ten aanzien van de lesstof.

en vaak ook:

- Leerachterstanden: De leervorderingen vertonen een achterstand ten opzichte van klasgenoten, ten gevolge van de sociaal-emotionele problematiek.

waarbij:

- De reguliere basisschool én de SBO-school niet in voldoende mate in staat zijn aan de onderwijsbehoeften van de leerling te voldoen.
- Inzet van specifieke arrangementen of ondersteuning niet hebben geleid tot of niet leiden tot een positieve ontwikkeling ten aanzien van bovenstaande.
- De leerling de specifieke omgeving van het SO nodig heeft.

Bijlage 4 - De procedure en het beleid voor de terugplaatsing of overplaatsing naar het basisonderwijs en voortgezet onderwijs voor leerlingen van wie de duur van de toelaatbaarheidsverklaring is afgelopen

Samenwerkingsverband vo

Bij de kwaliteit van de voorzieningen zal het zaak zijn oog te houden voor een mogelijke terugplaatsing van een leerling in een reguliere school en voor een in de ontwikkeling van een leerling passende overstap van school naar vervolgopleiding, arbeid of dagbesteding. Bij de focus op een mogelijke terugplaatsing hoort ook het zoeken naar gecombineerde trajecten van VSO en VO waarbij de kans van een leerling om uiteindelijk in een regulier traject een kwalificatie te behalen met inzet van het beste uit beide werelden vergroot wordt.

Vanuit het samenwerkingsverband zullen dergelijke trajecten waar nodig gefaciliteerd worden. Bij de overstap van leerlingen naar vervolgopleiding, arbeid of dagbesteding hoort ook de vraag wanneer er bij een leerling nog steeds sprake is van ontwikkeling naar onderwijsdoelen.

Samenwerkingsverband De Westfriese Knoop

Leerlingen die een toelaatbaarheidsverklaring hebben tot het speciaal (basis)onderwijs hebben deze verklaring voor bepaalde tijd. Op advies van de trajectbegeleider kan de CTSO een tijdelijke toelaatbaarheidsverklaring toekennen als de trajectbegeleider inschat dat de leerling na een bepaalde periode van plaatsing mogelijk weer teruggeplaatst kan worden. In dat geval zal de s(b)o aan het eind van een vooraf vastgestelde periode een advies aan de trajectbegeleider geven. Bij het opstellen van het advies worden ouders en toekomstige school nauw betrokken en ondersteund.

In het schooljaar dat een leerling 12 jaar wordt, adviseert het ondersteuningsteam van de school samen met de intern begeleider en de leerkracht de ouders met betrekking tot de keus voor een school voor voortgezet onderwijs. Dit advies is gebaseerd op de geconstateerde onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van de leerling en voorzien van een deskundigenoordeel. Er wordt altijd een toelaatbaarheidsverklaring aangevraagd bij het samenwerkingsverband voortgezet onderwijs in West-Friesland. Deze verklaring zal op grond van het deskundigheidsoordeel binnen de afgesproken kaders worden afgegeven.

Bijlage 5 - Procedures met betrekking tot de overstap van po naar vo

De procedure voor de schoolkeuze bij de overgang van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs wordt jaarlijks in goed overleg tussen de schoolbesturen primair onderwijs en het samenwerkingsverband voortgezet onderwijs opgesteld. Belangrijk hierbij is dat leerlingen en ouders goed zijn voorgelicht over de mogelijkheden. De basisscholen regelen deze voorlichting en de scholen voor voortgezet onderwijs organiseren open dagen en andere kennismakingsmomenten. Op de websites van de samenwerkingsverbanden zijn vele (informatieve) documenten beschikbaar met betrekking tot deze overstap.

In 2015 is gestart met het opstellen van een nieuwe procedure. Hierbij is rekening gehouden met de verplichte eindtoets. Essentie is de warme overdracht van een leerling waarbij over alle leerlingen contact plaatsvindt tussen po en vo, bij voorkeur face-to-face.

Het vo heeft in West-Friesland al in 2015 gekozen voor opting-out voor de Leerwegondersteuning. Dat betekent dat er geen LWO-criteria meer worden gehanteerd en dat in de overdracht specifieke aandacht wordt gegeven aan leerlingen waarvoor het po aangeeft dat deze "extra ondersteuning" nodig hebben op didactisch en/of sociaal-emotioneel gebied.

Bijlage 6 - De afspraken die zijn gemaakt over de overdracht van middelen voor zware ondersteuning voor leerlingen die na de jaarlijkse teldatum van 1 oktober instromen in het (v)so, inclusief de afspraken die zijn gemaakt over de overdracht van middelen aan het samenwerkingsverband door scholen bij een ontoereikend budget voor zware ondersteuning.

Samenwerkingsverband vo

In het samenwerkingsverband is 1 februari afgesproken als peildatum voor de tussentijdse groei of krimp van het VSO. Voorts is hierover afgesproken dat de reguliere personele en materiële bekostiging van een tussentijds in het VSO geplaatste leerling door het VO wordt doorgesluisd naar rato van het resterend aantal maanden van het schooljaar (incl. LWOO-bekostiging indien van toepassing). Het samenwerkingsverband sluit voor deze leerlingen de personele en materiële ondersteuningsbekostiging door.

In het geval van tussentijdse terugplaatsing van een leerling uit het VSO naar het VO wordt de reguliere bekostiging van het VSO naar rato van resterend aantal maanden schooljaar doorgesluisd naar het VO. Deze aanpak sluit aan bij het al breder in het samenwerkingsverband afgesproken principe van 'geld volgt leerling'. Overigens zullen de effecten van deze afspraken gemonitord worden en zullen de afspraken waar nodig bijgesteld worden.

Samenwerkingsverband De Westfriese Knoop

Overdracht bekostiging ontoereikend budget so-scholen (artikel 18a WPO, lid 8j): indien de vanuit de overheid beschikbare gestelde bekostiging niet voldoende is om daaruit de verplichtingen te voldoen, dragen alle scholen en scholen voor speciaal onderwijs cluster 3 en 4, waarvan één of meer vestigingen zijn gelegen in het gebied van het samenwerkingsverband, de ontbrekende bekostiging over aan het samenwerkingsverband. De ontbrekende bekostiging wordt berekend door het totale tekort te delen door het aantal leerlingen op de bovengenoemde scholen op de teldatum van het voorafgaande schooljaar.

Overdracht bekostiging ontoereikend budget sbo-scholen (art. 18a WPO lid 8h): indien de vanuit de overheid beschikbare gestelde bekostiging niet voldoende is om daaruit de verplichtingen te voldoen, dragen de bevoegde gezagsorganen van de gezamenlijke basisscholen in het samenwerkingsverband de ontbrekende bekostiging over aan het samenwerkingsverband.

Groeibekostiging so-scholen (artikel 18a WPO, lid 8i): Indien op de peildatum 1 februari het aantal leerlingen dat door het samenwerkingsverband toelaatbaar is verklaard tot het speciaal onderwijs en is ingeschreven op scholen voor speciaal onderwijs behorend tot cluster 3 en 4, meer bedraagt dan op 1 oktober daaraan voorafgaand, draagt het samenwerkingsverband voor het verschil per leerling een bedrag voor de ondersteuningsbekostiging en materiele bekostiging over aan de school waar de leerling is ingeschreven. Het bedrag is afhankelijk van de in de toelaatbaarheidsverklaring opgenomen ondersteuningsbehoefte van de leerling en komt overeen met de normbedragen die bij ministeriële regeling worden vastgesteld. De overdracht heeft betrekking op het schooljaar dat volgt op de genoemde peildatum.

Aanvullende afspraken

- Het bestuur heeft zelf de mogelijkheid om middelen op basis van ondersteuningsbehoeften van scholen gedifferentieerd in te zetten;
- Bij problemen in de facilitering lost het schoolbestuur dit zelf op; waar nodig in overleg met het samenwerkingsverband;
- Er is een flexibele schil van expertise vanuit het centrum voor passende ondersteuning (P²O) beschikbaar;
- Middelen volgen de leerling;

- o bij inschrijving tussen 1-10 en 1-2 is de verwijzende school verantwoordelijk voor de bekostiging van de basisbekostiging (€ 2986) in het daaropvolgend schooljaar;
 - o bij (tijdelijke)terugplaatsing van een leerling met een tlv vanuit het s(b)o volgen gedurende het schooljaar na overplaatsing de ondersteuningsmiddelen en/of de expertise de leerling voor dat deel /die periode dat deze leerling deelneemt aan het regulier basisonderwijs.
- Solidariteit: Deelname aan het s(b)o komt voor rekening van de hele regio;
 - Professionalisering richt zicht op preventie; basistrust en veiligheid; versterken zelfstandigheid en motivatie van leerlingen;
 - Samenwerken: knooppunten besluiten welk deel van de middelen op knooppuntniveau wordt ingezet;
 - Middelen worden aan schoolbesturen uitgekeerd. Schoolbesturen verantwoorden inzet middelen zelf binnen het eigen jaarverslag en op basis van een gemeenschappelijk format als onderdeel van het jaarverslag aan elkaar binnen het samenwerkingsverband.

Bijlage 7 – De klachtenprocedures

Passend Onderwijs maakt scholen en schoolbesturen verantwoordelijk om voor elk kind een passende onderwijsplek te bieden. Dat doen ze in nauw overleg met ouders. Ouders worden bij elke stap betrokken. Toch kunnen verschillen van inzichten ontstaan waardoor de voortgang van de begeleiding van een leerling onder druk komt te staan. In de praktijk blijkt het van belang een helder onderscheid te maken tussen een geschil dat ouders en school kunnen hebben over het toelaten of verwijderen van een leerling, en een bezwaar dat ouders maken tegen een besluit van de commissie die zich buigt over een toelaatbaarheidsverklaring.

In de volgende stappen wordt beschreven welke mogelijkheden er zijn om hiermee om te gaan. Als ouders het er niet mee eens zijn:

1. U bespreekt het probleem met de leraar, intern begeleider/ondersteuningscoördinator of de directeur. Samen zoekt u oplossingen. Stel: u komt er niet uit, dan geldt stap 2.
2. U kunt de trajectbegeleider van de school (primair onderwijs), dan wel de Toewijzingscommissie Ondersteuning van het samenwerkingsverband voortgezet onderwijs, benaderen om het probleem voor te leggen en passende oplossingen te zoeken. Een andere mogelijkheid voor ouders en school is om gebruik te maken van de landelijke onderwijsconsulenten, die ook bemiddeling tussen ouders en school verzorgen. Stel: u komt er niet uit, dan geldt stap 3.
3. U neemt contact op met de directeur van het samenwerkingsverband.
4. Wanneer vervolgens nog steeds een oplossing uitblijft, zal het samenwerkingsverband mediation inzetten. Een externe mediator zal ingezet worden. Het gaat bij mediation niet om 'gelijk krijgen' en 'winnen', zoals bij een juridische procedure of bij een geschillencommissie het geval is. De mediator spant zich in om ieders belangen zo goed mogelijk tot hun recht te laten komen. De mediator doet geen uitspraak over het geschil of conflict, maar begeleidt de betrokkenen in hun overleg en onderhandelingen.
Mocht mediation ook niet het gewenste resultaat opleveren dan kunnen ouders een bezwaarprocedure starten.

Bezwaarprocedure schoolbestuur over toelating of verwijdering

Het schoolbestuur beslist over het toelaten of verwijderen van leerlingen. Ouders melden een leerling aan en vragen de school om toelating. Als ouders het niet eens zijn met een beslissing kunnen zij gebruik maken van de gewone regeling voor bezwaar, die ook nu in de onderwijswetten is opgenomen. Alle schoolbesturen hebben een eigen klachten- en bezwarenprocedure. Informatie is te vinden in de schoolgids en op de website van het schoolbestuur.

Bezwaarprocedure samenwerkingsverbanden over toelaatbaarheid (V)S(B)O

Tegen de beslissing van het samenwerkingsverband op het verzoek een toelaatbaarheidsverklaring staat daarna een bezwaar en beroep bij de geschillencommissie passend onderwijs open. Het besluit over het al dan niet toelaatbaar verklaren van een leerling kan door zowel ouders als schoolbestuur worden aangevochten. Ook hier geldt dat ouders of schoolbestuur daarna nog naar de civiele rechter kunnen gaan.

Klachtenprocedure

Als u een klacht hebt over de wijze waarop u door een medewerker van het samenwerkingsverband benaderd bent, dan kunt uw klacht schriftelijk indienen bij de directeur van het betreffende samenwerkingsverband. U zult binnen twee weken worden uitgenodigd voor een gesprek waarin u uw klacht kunt toelichten. Bij de behandeling van de klacht zal uiteraard hoor en wederhoor worden toegepast. Binnen twee weken na het gesprek ontvangt u het oordeel over uw klacht.

Meer informatie is te vinden op:

www.onderwijsgeschillen.nl en www.geschillenpassendonderwijs.nl

Bijlage 8 - Terugblik 2014-2018

Om te kunnen starten met een nieuw plan is het belangrijk om een terug te kijken naar de achterliggende periode. Welke resultaten zijn behaald? Welke resultaten zijn uitgebleven en hoe is dat uit te leggen? Het terugblikken doen we per samenwerkingsverband aan de hand van de toen beoogde resultaten en de gerealiseerde resultaten.

Samenwerkingsverband VO West-Friesland Professionalisering

Gerealiseerde resultaten met betrekking tot professionalisering die overeenkomen met wat er beoogd was:

- voor de verdeling van de middelen die voorheen samenhangen met rugzakjes, ambulante begeleiding en Optimaal speciaal, is één verdeelmodel gekomen dat rekening houdt met historische gegevens;
- lwoo-leerlingen worden niet langer geïndiceerd en de voor lwoo beschikbare middelen worden volledig doorgesluisd naar de scholen via een verdeelmodel dat rekening houdt met de ontwikkeling van de aantallen b- en k-leerlingen en met historische gegevens;
- bij de verantwoording die van de scholen gevraagd is, is, conform plan, gewerkt met een beperkt aantal indicatoren;
- via de nieuwsbrief van het swv zijn diverse geslaagde voorbeelden m.b.t. professionalisering onder de aandacht gebracht;
- er is een geslaagd voorbeeld van een collegiale visitatie die door het swv gefaciliteerd is;
- er heeft frequent overleg tussen ondersteuningscoördinatoren plaatsgevonden, die elkaar ook buiten de overleggen makkelijk met vragen kunnen vinden.

Nog niet gerealiseerde onderdelen:

- de cyclus van schoolondersteuningsprofielen en -plannen en het ondersteuningsplan en de jaarplannen van het swv zijn nog niet optimaal op elkaar afgestemd;
- bij de planning van de scholing vanuit het swv is de afstemming met de Regionale Opleidingsschool West-Friesland nog een aandachtspunt;
- er is wel gewerkt met diverse vormen van scholing en uitwisseling (trainingen, kenniskringen, passend onderwijs café's), maar er zijn nog geen conclusies over wat wel en niet werkt.

Deze punten zijn meegenomen in hoofdstuk 6.

Aanpassen voorzieningenniveau

Gerealiseerde resultaten met betrekking tot aanpassingen van het voorzieningenniveau die overeenkomen met wat er beoogd was:

- het Centrum Alternatieve trajecten heeft vorm gekregen;
- de bestaande Reboundvoorziening heeft zich, vanuit een andere huisvesting en onder de paraplu van st. Leerzaam, gepositioneerd tot een belangrijke schakel in het palet aan ondersteuningsvoorzieningen;
- er zijn transitiecoaches ingezet t.b.v. (dreigende) thuiszitters en uitvallers. Hierbij is gebruik gemaakt van de expertise van pro en vso. De inzet van de coaches is in veel casussen effectief gebleken om de leerling op een passend traject naar onderwijs dan wel arbeid of zorg te krijgen dan wel te houden;
- het aantal leerlingen met autisme dat een opleiding op havo- of vwo-niveau in het vso volgt, is toegenomen; in overleg tussen vso, vo en swv is een nieuw arrangement gestart, de Special Class;

Nog niet gerealiseerde onderdelen:

- er zijn, m.n. door de inzet van transitiecoaches, wel gepersonaliseerde trajecten ontwikkeld maar dit heeft nog niet de vlucht genomen waar in het Ondersteuningsplan 2015-2018 rekening mee was gehouden.

Dit punt is meegenomen in hoofdstuk 6.

Versterken gezamenlijke verantwoordelijkheid school, ouders en leerlingen

Gerealiseerde resultaten met betrekking tot gezamenlijke verantwoordelijkheid die overeenkomen met wat er beoogd was:

- het swv heeft in veel casussen met succes een bemiddelende rol gespeeld in de communicatie tussen school, ouders en leerlingen;
- er heeft slechts een beperkt aantal geschillen voorgelegen bij de geschillen- dan wel de bezwaaradviescommissie;
- de lessen uit deze casussen zijn steeds beschikbaar gekomen voor de andere scholen uit het swv;
- op een aantal scholen hebben initiatieven richting Ouderparticipatie 3.0 vorm gekregen die veelbelovend zijn.

Nog niet gerealiseerde onderdelen:

- de eigen kracht van leerling, gezin en de directe omgeving wordt nog niet systematisch benut.

Dit punt is met name meegenomen in hoofdstuk 5 en 6.

Verhogen kwaliteit onderwijs, ondersteuning en verwijzingen

Gerealiseerde resultaten met betrekking tot verhogen van kwaliteit die overeenkomen met wat er beoogd was:

- nagenoeg alle scholen beschikken over een trajectvoorziening;
- alle scholen beschikken over een ondersteuningsteam;
- op veel scholen zijn ontwikkelingen te zien waarbij vormen van gepersonaliseerd leren en talentontwikkeling centraal staan;
- er zijn afspraken gemaakt over het periodiek onderzoeken van de kwaliteit en effectiviteit van de geboden ondersteuning op scholen;
- op veel scholen is ingezet op het ontwikkelen van een schoolbreed positief pedagogisch klimaat;
- er is een duidelijke bereidheid om het handelingsrepertoire van docenten en mentoren in de ondersteuning van leerlingen te vergroten
- de procedure voor het aanvragen van een tlv is redelijk licht geworden. De verwerkingstijd is gemiddeld redelijk snel;
- rond thuiszitters is een goede samenwerking tussen RMC/Leerplicht en het swv ontstaan.

Nog niet gerealiseerde onderdelen:

- op weinig scholen is sprake van een heldere lijn van conclusies over de geboden ondersteuning naar verbeteracties;
- de mate waarin handelingsgericht werken de leidraad voor het dagelijks handelen is, verschilt sterk tussen scholen;
- de mate waarin vso en pro door de reguliere scholen worden uitgenodigd mee te denken over complexe casuïstiek, verschilt heel sterk;

- het aantal trajecten waarin vo en vso samenwerken om een leerling te bieden wat deze nodig heeft, is niet in de mate toegenomen waarin dat verwacht werd;
- gecombineerde trajecten van onderwijs en zorg zijn nog mondjesmaat ontwikkeld.
- in veel OPP's heeft de gezamenlijke planning van acties met leerling en ouders nog te weinig aandacht gekregen. Datzelfde geldt voor een systematische evaluatie van de ingezette acties.

Deze onderdelen komen terug in dit ondersteuningsplan (hoofdstuk 3, 5 en 6).

Versterken samenwerking met gebiedsteams

Gerealiseerde resultaten met betrekking tot versterken samenwerking met gebiedsteams die overeenkomen met wat er beoogd was:

- elke vo-school beschikt over een schoolmaatschappelijk werker die als de schakel naar de gebiedsteams kan werken;
- het aantal beschikbare uren voor schoolmaatschappelijk werk is grosso modo met 50% verhoogd in de planperiode;
- afspraken over de verdere ontwikkeling van het schoolmaatschappelijk werk zijn opgenomen in een regionaal convenant tussen gemeenten en swv;
- de financiële bijdrage vanuit het swv aan het schoolmaatschappelijk werk zal in de komende jaren afnemen;
- samen met gemeenten en het swv De Westfriese Knoop zijn plannen in ontwikkeling om jeugdhulp effectiever aan scholen te koppelen.

Nog niet gerealiseerde onderdelen:

- in de praktijk is de afstemming tussen jeugdhulp en scholen nog weerbarstig.

Dit wordt opgepakt in hoofdstuk 6.

Versterken doorgaande lijnen

Gerealiseerde resultaten met betrekking tot versterken doorgaande lijnen die overeenkomen met wat er beoogd was:

- de samenwerking tussen beide swv'en heeft op veel fronten gestalte gekregen;
- jaarlijks zijn afspraken over de overstap van po naar vo gemaakt; deze samenwerking is enigszins bemoeilijkt door het feit dat de verantwoordelijkheid voor deze procedure is weggehaald bij het swv De Westfriese Knoop;
- via het VSV-project en via het Centrum Alternatieve Trajecten zijn allerlei succesvolle initiatieven ontplooid om de aansluiting tussen vo en mbo en tussen vo en arbeid resp. dagbesteding te verbeteren.

Nog niet gerealiseerde onderdelen:

- er vindt nog geen gestructureerde terugkoppeling plaats over de relatie tussen het schooladvies van de basisschool en de resultaten in de schoolloopbaan van leerlingen.

Dit wordt opgepakt in hoofdstuk 6.

Beoogde effecten

In het Ondersteuningsplan 2015-2018 zijn de volgende effecten als gewenst benoemd; bij elk effect is aangegeven in hoeverre dit bereikt is:

- Er is een afname in het percentage leerlingen dat gebruik maakt van de diepteondersteuning. *Dit effect is niet bereikt. Het deelnamepercentage in het vso is*

gestegen van 3,2% in 2014 naar 4,12% in 2018. Wat in dit kader positief is, is dat er een gezamenlijke aanpak is uitgestippeld tussen gemeenten en beide swv'en.

- Er is een afname in het percentage leerlingen dat een opleiding volgt onder het niveau dat de basisschool heeft geadviseerd. *Over dit effect valt nog lastig eenduidig te rapporteren omdat een uniforme gegevensverzameling bij scholen lastig is gebleken. De indruk bestaat dat er i.h.a. sprake is van een afname. Hier zal nog nader onderzoek naar plaatsvinden.*
- Er is een afname in het percentage thuiszitters. *De cijfers over het schooljaar 2017-2018 wijzen tot nu toe op een lichte afname.*
- Er is een afname in het percentage voortijdig schoolverlaters. *Er is sprake van een lichte stijging van de cijfers over het vo uit de regio.*
- Er is een toename in het delen van expertise binnen het swv. *Hier is zeker sprake van.*

Financiën

Het swv heeft in de afgelopen jaren een reserve van 1,9 ton opgebouwd. We begonnen met een nagenoeg lege kas en wisten dat ons budget na een aantal jaar omlaag zou gaan, vanwege een 'negatieve verevening', als gevolg van een landelijke herverdeling van middelen.

De middelen die vóór 2014 naar de scholen gingen, zijn op hetzelfde niveau ingezet. Er is daarnaast sober besteed door het samenwerkingsverband en bepaalde ontwikkelingen, bijvoorbeeld de vormgeving van gepersonaliseerde trajecten voor leerlingen, zijn langzamer gegaan dan waar in de begroting rekening mee was gehouden. Jaarlijks is hierover verantwoording afgelegd aan de schoolbesturen.

De beeldvorming uit het krantenartikel dat er geld op de plank bij de schoolbesturen is blijven liggen, is dus feitelijk onjuist. De reserve van het samenwerkingsverband is hard nodig, gelet op het meerjarenperspectief.

In West-Friesland hebben wij te maken met een sterk gegroeid aandeel van vso-leerlingen. De kosten van onderwijs aan vso-leerlingen worden gefinancierd door het samenwerkingsverband. Deze bekostiging komt ver boven de begroting uit. De buffer van 1,86 miljoen euro is de komende drie jaar hard nodig om het onderwijs aan de vso-leerlingen te kunnen garanderen. De meerjarenbegroting 2018-2021 laat zien dat het samenwerkingsverband alleen met een reductie van het deelnamepercentage vso in 2021 een sluitende begroting kan krijgen. Als we tenminste niet de bijdragen van het samenwerkingsverband aan de scholen willen aantasten. De reserve is in dat scenario geslonken tot ruim een ton. Zie hiervoor hoofdstuk 7.

Om het stelsel van passend onderwijs betaalbaar te houden, is het noodzakelijk dat we met zijn allen (samenwerkingsverbanden, schoolbesturen, gemeenten, zorginstellingen en jeugdhulporganisaties) het uiterste doen om de groei van de specialistische onderwijsvoorzieningen om te buigen. Deze problematiek vraagt momenteel grote inspanning van alle partijen. Het is mooi om te zien dat er in West-Friesland een grote bereidheid is om hierin samen op te trekken.

Samenwerkingsverband De Westfriese Knoop

Ondersteuning

Gerealiseerde resultaten met betrekking tot ondersteuning die overeenkomen met wat er beoogd was:

- alle scholen hanteren een ondersteuningsteam in de ondersteuningsroute;
- in elk ondersteuningsteam is een orthopedagoog/psycholoog aanwezig binnen afgesproken inhoudelijke en financiële kaders snel de afgesproken werkzaamheden kan uitvoeren;
- ouders zijn vaste partner in het ondersteuningsteam;

- elke leerling met een ondersteuningsbehoefte beschikt over een webbased digitaal groeidocument;
- gegevens worden met toestemming van ouders(privacyreglement) gedeeld met de leden van het ondersteuningsteam;
- in elke school is een extern begeleider beschikbaar vanuit het S(B)O. hiermee is deskundigheid uit het S(B)O beschikbaar die op maat ingezet kan worden in de ondersteuningsroute;
- alle scholen hebben de mogelijkheid gebruik te maken van het schoolondersteuningsprofiel van Perspectief op school. Deze staat jaarlijks open voor een update. Alle scholen hebben een Schoolondersteuningsprofiel van POS.

Nog niet gerealiseerde onderdelen:

- er dienen duidelijke afspraken te komen ten aanzien van de procedure van aanmelding en aanname in het kader van de zorgplicht en mogelijkheden van de school wat betreft de ondersteuning;
- het schoolondersteuningsprofiel wordt nog niet effectief ingezet bij bijvoorbeeld het aannamebeleid;
- monitoring van het niveau van de basisondersteuning laat te wensen over. Het is onduidelijk of alle scholen het gewenste niveau van basisondersteuning realiseren.

Deze laatste onderdelen waren input gevend voor dit ondersteuningsplan (hoofdstuk 6).

Samenwerking ketenpartners

Gerealiseerde resultaten met betrekking tot samenwerking met ketenpartners die overeenkomen met wat er beoogd was:

- kennisplatform aansluiting onderwijs – jeugdhulp is maandelijks bij elkaar gekomen met als agenda bespreking en afstemmen vraagstukken op het snijvlak onderwijs en jeugdhulp;
- er zijn helder afspraken over grensverkeer met de grenzende samenwerkingsverbanden;
- alle scholen kunnen schoolmaatschappelijk werk (SMW) inzetten.

Nog niet gerealiseerde onderdelen:

- de verbinding tussen SMW en het gebiedsteam is niet in elke gemeente effectief en efficiënt geregeld. Waardoor scholen nog (te) veel tijd kwijt zijn met vraagstukken in de gezinssituatie van leerlingen en inzet van jeugdhulp in sommige gevallen te lang op zich laat wachten.

Dit onderdeel is opgenomen in de ambitie uit hoofdstuk 6.

Financiën

Gerealiseerde resultaten met betrekking tot de financiën die overeenkomen met wat er beoogd was:

- het samenwerkingsverband heeft een gezonde financiële situatie. De uitgaven blijven binnen de beschikbare rijksmiddelen;
- het samenwerkingsverband kent een positieve verevening, waardoor jaarlijks tot 2020 het besteedbare budget toeneemt;
- er is veel expertise vanuit de ambulante begeleiding afgebouwd waardoor er extra middelen (1,2 miljoen) beschikbaar zijn voor ondersteuning in het regulier en speciaal basisonderwijs.

Nog niet gerealiseerde onderdelen:

- er is nog een onduidelijke verantwoording over de doelmatige inzet van de middelen -> veel middelen zijn opgenomen in de gehele schoolformatie ten behoeve van ondersteuning en daardoor niet altijd geheel terug te geleiden;

- het financieel beleid heeft beperkte mogelijkheden om voor complexe ondersteuningsvragen thuisnabij onderwijs te realiseren.

Dit onderdeel komt terug in hoofdstuk 6 en 7.

Samenwerkingsverband

Gerealiseerde resultaten met betrekking tot het samenwerkingsverband (het bureau) die overeenkomen met wat er beoogd was:

- trajectbegeleiders hebben een onafhankelijke rol in de ondersteuningsroute en schrijven het tweede deskundigenadvies. De communicatielijnen zijn kort;
- er zijn 15% minder leerlingen die buiten de regio onderwijs krijgen in de diepte-ondersteuning. Op 1 oktober 2013 volgde 38% (73 van de 191) van de 50 leerlingen buiten de regio onderwijs. Op 1 oktober 2017 was dat gedaald naar 23% (42 van de 178 leerlingen).

Nog niet gerealiseerde onderdelen:

- het samenwerkingsverband wordt met een krappe voldoende gewaardeerd door de scholen. Er is onduidelijkheid over de positionering en waardecreatie van het samenwerkingsverband. Er wordt (te) weinig solidariteit ervaren in de regio;
- ondanks de krimp en het afschaffen van de leerlinggebonden financiering, is het aantal leerlingen dat deelneemt aan speciaal basisonderwijs (van 664 op 1-10-2013 naar 624 op 1-10-2017) en in het speciaal onderwijs (van 191 op 1-10-2013 naar 175 op 1-10-2017) in gelijke mate afgenomen.

Ook deze onderdelen komen terug in dit ondersteuningsplan (hoofdstuk 2 en 4).

Professionalisering

Gerealiseerde resultaten met betrekking tot professionalisering die overeenkomen met wat er beoogd was:

- er hebben diverse themacafé's over onderwerpen gelieerd aan de ondersteuning van leerlingen plaatsgevonden;
- er zijn scholingsbijeenkomsten handelingsgericht werken georganiseerd voor IB'ers en directeuren;
- de inzet van het P²O is van aanbodgericht veranderd naar vraaggericht en is gericht op versterken van het systeem (school, IB en leraar);
- er zijn deskundigen op het gebied van hoogbegaafdheid toegevoegd aan het P²O;
- vanuit de kwaliteitskring gedrag is er een Facebookpagina actief;
- elk jaar volgen meer dan 25 leerkrachten vanuit de regio (modules van) een masteropleiding Educational Needs.

Nog niet gerealiseerde onderdelen:

- de kwaliteitskringen zijn (nog) niet operationeel.

Dit onderdeel komt terug in hoofdstuk 6.

Voorkomen van thuiszitters

Gerealiseerde resultaten met betrekking tot het voorkomen van thuiszitten die overeenkomen met wat er beoogd was:

- er is een thuiszitterspact vastgesteld in de regio;
- het lukt voor vrijwel alle leerlingen in samenwerking met de ketenpartners om binnen drie maanden een passend onderwijs en/of jeugdhulpaanbod te bieden wanneer ze niet in staat zijn het reguliere programma te volgen;

- binnen het samenwerkingsverband is een transitiecoach actief om thuiszitters zo snel mogelijk te begeleiden en te coachen naar een passend aanbod.

Nog niet gerealiseerde onderdelen:

- de route naar een onderwijs-zorgarrangement is nog onduidelijk en kost te veel tijd omdat de afstemming tussen de partners te wensen overlaat;
- er is nog geen uitgekristalliseerd onderwijsaanbod voor leerlingen die onderwijs volgen buiten de schoollocatie waar het onderwijs ook de verantwoordelijkheid voor draagt.

Deze onderdelen komen terug in dit ondersteuningsplan (hoofdstuk 6).